

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Europa inwestująca w obszary wiejskie

Magdalena Banaszak, Magdalena Krzeszowska,
Dominika Rudkowska, Magdalena Sołowiej.

Inwentaryzacja dóbr kultury materialnej we wsi Osolin

Praca pod kierunkiem mgr Moniki Towarnickiej

Uniwersytet Wrocławski
2009

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Uniwersytet Wrocławski
Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych
kierunek: HISTORIA

OSOLIN

INWENTARYZACJA DÓBR KULTURY MATERIALNEJ

OPRACOWANIE:

Magda Banaszak
Magdalena Krzeszowska
Dominika Rudkowska
Magdalena Sołowiej

**Praca pisana pod kierunkiem
mgr Moniki Towarnickiej**

Wrocław 2009

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	s. 3
2. Historia miejscowości Osolin	s. 8
2.1 Środowisko geograficzne i przyrodnicze	s. 8
2.2 Zarys historii wsi	s. 11
3. Charakterystyka założenia urbanistycznego	s. 20
4. Wartości kulturowe na terenie miejscowości	s. 21
5. Katalog budynków	s. 23
5.1 Wykaz obiektów w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz wpisanych do Rejestru Zabytków	s. 24
5.2 Obiekty wpisane do Rejestru Zabytków	s. 25
5.3 Obiekty wpisane do Ewidencji Zabytków	s. 27
5.4 Obiekty postulowane do wpisania do Ewidencji Zabytków	s. 49
6. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego wsi	s. 63
7. Spis map	s. 65
8. Bibliografia	s. 66
9. ANEKS	s. 68
9.1 Stanowiska archeologiczne we wsi Osolin	s. 69
9.2 Heinz Pfesdorf, <i>Esdorf</i>	s. 72

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

WSTĘP

Mapa nr 1: Współczesna mapa turystyczna

OSOLIN - to wieś położona na Dolnym Śląsku w powiecie trzebnickim, gminie Oborniki Śląskie. Pierwotnie wieś ta nosiła nazwę ESILDORF, natomiast (najprawdopodobniej od czasu podlegania administracji pruskiej) nosiła z kolei nazwę ESDORF. Zaraz po zakończeniu II wojny światowej określana była przez krótki okres nazwą DĘBOWA, którą zmieniono na nazwę – OSOLIN.

Poszukiwania źródeł archiwalnych do dziejów Osolina

okazały się nadszperkująco interesujące poznawczo, mimo że przeprowadzona przez autorkę niniejszej pracy kwerenda w zakresie źródłowych dokumentów i ikonografii odnoszących się do historii tej miejscowości wskazuje, że do dzisiaj zachowało się ich niezbyt wiele.

W zbiorach wrocławskiego Archiwum Państwowego przy ul. Pomorskiej są przechowywane zaledwie trzy zespoły akt:

- 1) dwa – dotyczące uwłaszczeń: „Recesy uwłaszczeniowe wsi Klein-Breesen und Esdorf, 1825-1856” o sygnaturach: 82/595/0/150 i 82/595/0/5 (niestety zalane i Archiwum nie mogło ich udostępnić);
- 2) jeden – dotyczący „Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej”, składający się z siedmiu jednostek aktowych (pierwotnie było ich ponad 280, znaczna ich część poddana została brakowaniu):

- a. Protokoły sesji Gromadzkiej Rady Narodowej 1954/1959,
 - b. Komisja Finansowa i Budżetu 1959 r.,
 - c. Plany pracy Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej 1955/1959,
 - d. Protokoły posiedzeń Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej 1955/1959,
 - e. Sprawozdania statystyczne z realizacji obowiązkowych dostaw z 1959 roku,
 - f. Protokoły z kontroli zewnętrznych 1956/1959,
 - g. Budżet Gromady na rok 1955.
- 3) W Nr 3 *Zeszytów Obornik Śląskich*¹ zanotowane są inne, następujące dokumenty, do których w Archiwum Państwowym autorki nie uzyskały dostępu²:
- 1) 1326, 26 II. (*In Villa Boguchvali*). *Gunter z Osolina (Ecelsdorf) wraz z żoną Eufemią, córką Lutka Pakosławica, przekazują wszelkie prawa do sołectwa we wsi Sandicz [?] koło Trzebnicy*. Or., łac., perg., Archiwum Archidiecezjalne Wr., AA 30, Regestern zur schlesien Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4514, s. 292.
 - 2) *Akta Katastru Karolińskiego* sygn. 116. Dochody w Osolinie z wypasu na pastwisku gminnym. Również wykaz owczarzy i ogrodników (s. 8 i 9). Pieczęcie władz (s. 22).
 - 3) *Składnica Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych we Wrocławiu*. Wieś Osolin należała do gminy ewangelickiej w Strupinie. Zachowały się księgi: chrztów, małżeństw i pochówków z lat 1800-1820.
 - 4) Urząd Kultury Rolnej (UKRol.), nr 412. Die neusiedlungssache von Esdorf und Klein-Breesen. Kreis Trebnitz (Akcja osiedleńcza we wsiach Osolin i Brzeźno Małe w powiecie trzebnickim). Lata 1927-1932.
 - 5) Rejencja Wrocławska (Rej. Wr.), I/15220. Wasserverband Esdorf, Kreis Trebnitz (Spółka wodna w Osolinie, powiat trzebnicki). Lata 1927-1940.
 - 6) Rejencja Wrocławska – Zarząd Katastralny (RWZK.), 6145. Verhaldungen über die Vermessung und Einschätzung. Gemarkung Esdorf (Wytyczanie granic i szacowanie wartości parceli w obrębie wsi Osolin). Lata 1862-1867.

¹*Zeszyty Obornik Śląskich nr 3. Dawna i nowa tradycja. Zasoby dokumentów do dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej w Archiwum Państwowym we Wrocławiu (1175-1945)*, pod red. K. M. Pudły, Oborniki Śląskie 2005.

²Odmowa udostępnienia akt argumentowana była w różny sposób: do niektórych akt mają dostęp tylko pracownicy naukowi, niemożliwością odnalezienia ich z powodu prawdopodobnego zalania, a także ochroną danych osobowych.

- 7) Rejencja Wrocławska – Domeny (Rej. Wr. Dom.), 6141 i 6142. Provocation auf Ablösung sömmtlicher Reallasten von Esdorf (Spłata ciężarów gruntowych we wsi Osolin). Lata 1853-1855.
- 8) Naczelne Prezydium Prowincji Śląskiej we Wrocławiu Wydział Rolny (NPPŚ WRol.), nr 1332. Neusiedlungssache von Esdorf (Akcja nowego osadnictwa we wsi Osolin). Lata 1937-1944.
- 9) Komisja Generalna we Wrocławiu (Kom. G.), I/12962. Die Hutungs Ablösung zu Esdorf (Spłata pastwiska we wsi Osolin). Lata 1822-1830.
- 10) Kom. G., I/13261. Ablösung der Grossen Canzlei Taxe der Rittergüter Esdorf (Spłata należności taryfowej na rzecz majątku rycerskiego Osolin). Rok 1849 i 1850.
- 11) Kom. G., I/13265. Ablösung der Reallasten der Kretschem sub. 7 zu Esdorf (Spłata ciężarów gruntowych karczmy w Osolinie). Lata 1853-1855.
- 12) Kom. G., I/13266. Ablösung der Düngernutzungs Berechtigung zu Esdorf (Spłata przywileju korzystania z gnojowiska w Osolinie). Lata 1855-1876.
- 13) Kom. G., I/13267. Ablösung einer für die Herzog von Braunschwig Oels eingetragenen Rente, Seitens des Dominium Esdorf (Spłata renty odrobkowej, świadczonej na rzecz księcia Braunschweig z Oleśnicy z własności dominalnej w Osolinie). Lata 1857-1860.
- 14) Kom. G., I/13269-13273. Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 3 Esdorf (Wykorzystanie pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży parceli Nr 3 w Osolinie). Rok 1909 i 1910.
- 15) B. Rent. Nr 9. Dotyczy różnych spraw wsi Osolin. Rok 1854.
- 16) Ziemskie Towarzystwo Kredytowe Księstwa Oleśnicko-Milickiego (Tow. Kredyt.), 163-164. Acta betr. die Abschätzung des Rittergutes Esdorf (Akta szacowania wartości majątku rycerskiego we wsi Osolin). Rok 1818 i lata 1874-1898.
- 17) Tow. Kredyt., 165. Recherche der Taxe des Rittergutes Esdorf (Kontrola taryfy opłat majątku rycerskiego w Osolinie). Lata 1890-1921.
- 18) Kom. G., T. 135. Charte von der zu Essdorfe Trebnitzer Kreises in Schlesien gelegenen Gemeinde – Huttung (Mapa pastwiska gminnego we wsi Osolin). Przedstawia m.in. pastwisko, staw, łąki i roślinność. Skala 1:2500. Wykonał Koch. Rok 1827.
- 19) Kom. G., T. 1. Ur-Charte von der Gemeinde – Hutung zu Esdorf (Pierworys mapy pastwiska gminnego we wsi Osolin). Obejmuje m.in. granice z wsią Bagno. Skala 1:2500. Wykonał Kloss. Rok 1856.

W księgozbiorze Biblioteki Uniwersyteckiej „Na Piasku” przy ul. Św. Jadwigi we Wrocławiu znajdują się dwa kompedia: F.Zimeramanna *Beitrage zur Beschreibung von Schlesien*, t.4, Breslau 1785 oraz J.G.Knie’ego *Alfabetisch – Statistisch...*, Breslau 1830, które zawierają ogólnikowe informacje z zakresu sytuacji wyznaniowej w Osolinie, a także kolejnych właścicieli Osolina z okresu od drugiej połowy XV do początków XIX wieku.

W dziale kartograficznym Biblioteki „Na Piasku” oraz na Wydziale Geografii Uniwersytetu Wrocławskiego znajdują się te same wersje mapy z 1885 r. z umiejscowieniem wsi Esdorf na tle okolicznych osad (uzyskano zeskanowany jej fragment). Były to jedyne dostępne mapy.

W czasopiśmie – w oparciu o bibliografię czasopism – nie odnaleziono żadnych wzmianek o Osolinie (w miejscowości tej nie wydawano własnej gazety) ani informacji ogólnych, dotyczących ziemi obornickiej i trzebnickiej.

Identyczna sytuacja dotyczy ikonografii: zdjęć i widokówek z przedwojennej przeszłości Osolina - nie posiada ich ani Biblioteka „Na Piasku”, ani Muzeum Narodowe we Wrocławiu. Jedyne, które udało się odnaleźć, to dwie pocztówki zamieszczone na stronie internetowej: <http://home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>.

Z informacji otrzymanej od pani Weroniki Iwanowskiej - mieszkanki Osolina, z którą autorki przeprowadziły wywiad - wynika, że jakieś dokumenty znajdują się w zbiorach Biblioteki Narodowej w Berlinie. Kilka lat temu otrzymała ona ich kserokopie, lecz w czasie przeprowadzki kserokopie zaginęły (nieznana jest autorkom zatem ich treść i oznakowanie akt).

Ponieważ w Osolinie do 1979 r. nie było obiektu sakralnego, nie zostały podjęte badania z zakresu historii budownictwa kultowego. Tutejsza ludność ewangelicka udawała się - podlegając ewangelicko-augsburskiej parafii – do sąsiedniej miejscowości Stroppen (dzis. Strupina), zaś katolicy - do rzymsko-katolickiej parafii zlokalizowanej w sąsiadującym z Osolinem Heizendorfie (dzis. Bagno). Autorki usiłowały objąć kwerendą również zbiory dokumentów znajdujące się w klasztorze salezjanów w Bagnie³.

Nie sposób odtworzyć historii żadnego z rodu zamieszkującego Osolin wobec występowania braku dokumentów historycznych czy literackich, które by w sposób szczegółowy ich odnotowały.

Brak jest jakichkolwiek dokumentów dotyczących wybudowanego w Osolinie w XIV w. dworu (pałac z zabudowaniami folwarcznymi i parkiem). Z przekazu dzisiejszych mieszkańców Osolina wiadomo, że zamek (pałac) kilkanaście lat temu został rozebrany, a

³ Z informacji uzyskanej od mieszkańców Osolina wynikało, że jakieś dokumenty znajdują się w klasztorze w Bagnie. Mając to na uwadze oraz sądząc, że dla mieszkańców Osolina, podlegających przez bardzo długi okres parafii rzymskokatolickiej w Heizendorfie (Bagnie), były prowadzone jakieś adnotacje (choćby w zakresie chrztu i śmierci), autorki zwróciły się z próbą o możliwość skorzystania z nich, ale spotkały się z niezbyt zyczącym stosunkiem i odpowiedzią ojca rektora, że brak jest jakiegokolwiek dokumentacji dotyczącej Osolina.

jedynie park i zabudowania gospodarcze – znajdujące się w stanie postępującej degradacji – zostały wciągnięte do Rejestru Zabytków (park) i Ewidencji Wojewódzkiej (folwark).

W pozyskaniu informacji dotyczących przeszłości tej miejscowości sięgnięto także do pomocy Internetu, gdzie poszukiwania dotyczyły zarówno nazw Osolin i Esdorf. Tu odnaleziono dwie strony o szczególnej wartości:

- 1) Niemiecka strona, o której już wyżej wspomniano, (<http://home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>); strona ta opracowana w 1994 r. przez Heinza Pfsdorfa w języku niemieckim zawiera obszerną notatkę związaną z historią Esdorfu od jego założenia do czasów wysiedleń w 1945 r. oraz szczegółowe informacje o okresie obejmującym lata 1939-1945 (pełna jej zawartość zamieszczona została w Aneksie);
- 2) www.uher.pl – stronę tę prowadzi wrocławianin – pasjonat fotografii, który zamieszkał w Osolinie. Hobbistycznie prowadzi badania dziejów Osolina, w czym – jak sam podkreśla – napotyka na trudności wynikające z braku dokumentów. Zawarł na niej krótką historyczną informację i ponadto zaprezentował najnowsze, swego autorstwa, fotografie otaczającej tę miejscowość przyrody. Strona ta jest na bieżąco aktualizowana i uzupełniana.

Inne strony internetowe - odnoszące się do Osolina - związane są ze współczesną działalnością gospodarczą mieszkańców Osolina i stanowią ogłoszenia i reklamy o wynajmach oraz budowach domków letniskowych, sprzedaży działek pod domki jednorodzinne, o możliwościach wypoczynku nad stawem znajdującym się w Osolinie, a także zachęcające mieszkańców do instalowania Internetu.

W sytuacji ubogiej zawartości i zbyt małej liczebności dokumentów źródłowych, a także braku opracowań dotyczących ściśle Osolina, w redagowaniu części związanej z historią tej miejscowości konieczne było korzystanie z ogólnych opracowań dotyczących gminy Oborniki Śląskie oraz ziemi trzebnickiej.

Znaczącą wartość dla autorek posiadają przeprowadzone rozmowy z osadnikami i najstarszymi mieszkańcami Osolina przybyłymi tu zaraz po zakończeniu działań wojennych

Dom Weroniki Iwanowskiej
(ul. Sikorskiego)

w 1945 r., m.in. z panem Antonim Sadłochą i panią Ewą Szymańską, którzy wspominali swoje pierwsze lata pobytu.

Szczególnych wrażeń dostarczyło z kolei spotkanie z

panią Weroniką Iwanowską, z wykształcenia historyczką, zamieszkałą w Osolinie od piętnastu lat, artystką rzeźbiarką i malarką, a także poetką, która przekazała autorkom wiele informacji na temat dziejów tej miejscowości. Ponadto przedstawiła zakres wykonanych przez nią prac związanych z rewitalizacją dawnej kuźni dworskiej, w której obecnie pomieszczona jest jej pracownia artystyczna i prywatne mieszkanie. Niezapomniane wrażenia pozostaną w pamięci autorek jej opowieści o pasji twórczej związanej z rzeźbieniem w drewnie i kamieniu, rozumienia istoty materiału rzeźbiarskiego, a także jej poglądy na temat sztuki.

Autorki pragną serdecznie podziękować wyżej wymienionym mieszkańcom Osolina – paniom Szymańskiej i Weronice Iwanowskiej oraz panu Sadłosze – za poświęcenie swego czasu i przekazanie bardzo ciekawych informacji o dziejach tej wsi zarówno przed- jak i powojennych. Podziękowanie kierują także do wszystkich mieszkańców Osolina, którzy służyli informacjami na temat zabudowań przez nich zamieszkiwanych, które zostały opisane w niniejszej pracy.

Szczególnie gorące podziękowanie skierowane jest do pani sołtys, Krystyny Mańkiewicz, za niezwykle serdeczną i życzliwą gościnę, za udzieloną pomoc w „poznawaniu” dziejów i dzisiejszych problemów Osolina, za przedstawienie jego szczególnych miejsc, planów związanych z przyszłością Osolina, jak i umożliwienie kontaktu z poszczególnymi mieszkańcami. Jej pomoc była dla autorek nieoceniona.

HISTORIA MIEJSCOWOŚCI

ŚRODOWISKO GEOGRAFICZNE I PRZYRODNICZE

Dolnośląska wieś Osolin leży w gminie Oborniki Śląskie, w powiecie trzebnickim, w odległości 8 km od Obornik Śląskich oraz – w kierunku północno-zachodnim – 32 km od Wrocławia. Otaczają ją wsie: Bagno, Brzeźno Małe, Morzęcin, Osola i Wielka Lipa.

Gmina znajduje się na obszarze dwóch większych regionów geograficznych (makroregionów): Wału Trzebnickiego w części północnej i Niziny Śląskiej w części

południowej. Prawie 55% powierzchni całkowitej gminy zajmują użytki rolne, a przeszło 35% lasy. Ponad 4% stanowią nieużytki, parki, ogródki działkowe itp., zaś drogi i wody (rzeki, stawy) – odpowiednio 3,2 % i 1,4 % obszaru. Tereny zabudowane zajmują 0,6 % powierzchni gminy⁴.

Gmina Oborniki Śląskie leży w obrębie monokliny przedsudeckiej. Pod powierzchnią terenu na głębokości od 180 do 280 m występują skały: m.in. wapień i piaskowce (tworzyły się od 250 do 205 mln lat temu – w triasie). Na nich leżą ility, wśród których spotyka się warstwy piaszczyste o grubości do 30 m (powstałe 30-2 mln lat temu w trzeciorzędzie). Wzgórza Trzebnickie powstały w okresie zlodowacenia Odry, ok. 310 tys. lat temu. Na skutek działalności lodowca nasuwającego się kilkakrotnie na teren dzisiejszej gminy, budowa geologiczna jest zróżnicowana zarówno w pionie, jak i w poziomie. Materiał skalny przyniesiony przez lodowiec z północy (piaski, żwiry, gliny, głązy skał skandynawskich) został przemieszany ze starszymi (trzeciorzędowymi) piaskami i iłami. Opisana budowa geologiczna przesądziła o tym, że gmina Oborniki Śląskie jest stosunkowo uboga w surowce naturalne. Na jej terenie znajduje się 5 rozpoznanych złóż (2 – iłów ceramicznych i 3 – kruszyw naturalnych)⁵.

Rzeźba obszaru gminy powstała w okresie ostatnich 2 mln lat (w czwartorzędzie) w wyniku działalności lodowców i wód pochodzących z ich topnienia. W północnej części gminy występują ciągi wzgórz (Wzgórza Trzebnickie), które są spiętrzone moreną czołową; występują tam rozległe pokrywy lessowe. Wzgórza morenowe przechodzą w kierunku południowym w obszary piaszczystych równin – sandrów (do największych należą: sandr ciecholowicki i sandr rościsławicki). Spotkać tu można również inne formy akumulacji wodno-lodowcowej, np. piaszczysto-żwirowe pagóry (kemy). W środkowej części omawianego obszaru występują też rozległe, faliste wysoczyzny morenowe, zbudowane najczęściej z gliny zwałowej. Często występują tu dużych rozmiarów głązy narzutowe (eratyki). Południowo-zachodnią część regionu zajmuje Pradolina Wrocławska⁶.

Ze względu na przewagę na obszarze gminy Oborniki Śląskie osadów polodowcowych (piaski, żwiry, gliny), dominują tutaj gleby średniej jakości, na których uprawia się przede wszystkim żyto, pszenżyto, jęczmień i ziemniaki. W północnej i środkowej części gminy występują gleby bielcowe, w obrębie Wzgórz Trzebnickich – gleby brunatne i płowe, natomiast w południowej części regionu – gleby współczesnych dolin rzecznych (mady)⁷.

⁴ Charakterystyka geograficzna za: *Księga Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej. Przeszłość – współczesność – przyszłość*, pod red. K. M. Pudły, Oborniki Śląskie 2008, s. 7.

⁵ Geologia za: op.cit., s. 8-9.

⁶ Rzeźba terenu za: op.cit., s. 10-11.

⁷ Gleby za: op.cit., s. 12.

Pod względem podziału klimatycznego teren gminy znajduje się w obrębie regionu Śląsko-Wielkopolskiego. Latem pogodę kształtują tu ciepłe i wilgotne masy powietrza znad Wysp Azorskich i Morza Śródziemnego, ciepłe i suche powietrze znad Afryki i Azji Mniejszej oraz ciepłe i suche powietrze kontynentalne znad wschodniej Europy. Zimą na pogodę wpływa zimne i wilgotne powietrze morskie znad Morza Arktycznego i Grenlandii oraz mroźne i suche powietrze znad Syberii i wschodniej Europy. Średnia temperatura lipca wynosi plus 15° C, a średnia stycznia minus 2° C. Średnia temp. roczna to ok. plus 8,3° C. Zima klimatyczna trwa tutaj krótko (9-10 tygodni), lato natomiast jest długie (14-15 tygodni). Średnia roczna suma opadów w pd. części gminy waha się od 500 do 550 mm, a w części pn. od 550 do 600 mm. Miesiącem z najniższymi opadami jest luty (średnio 35 mm), najczęściej deszczu spada w lipcu (średnio 97 mm). Na obszarze gminy przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie, o średniej prędkości 3,3 m/sec. Długość okresu wegetacyjnego w gminie wynosi około 224 dni w części pd. i 210-220 dni w rejonie Wzgórz Trzebnickich⁸.

Teren gminy należy do dorzecza Odry. Na południe, w kierunku Odry, rejon ten odwadniają rzeka Widawa, a w dalszej kolejności Ława, Młynówka, Strużnia oraz Jadłówka. Ogólna długość cieków wodnych na terenie gminy wynosi ok. 38 km, a gęstość sieci rzecznej wynosi od 0,2 do 0,4 km/km². Wody stałe w tym rejonie to przede wszystkim sztuczne zbiorniki wodne, powstałe w wyniku wypełnienia wodą nieczynnych wyrobisk glin i iłów, oraz niewielkie stawy występujące często w parkach dawnych dworów. Do wód naturalnych należy zaliczyć drobne starorzecza (w dolinie Odry). Większymi zbiornikami wodnymi są stawy w miejscowościach: Brzeżno Małe, Jary, Nowosielce, Osolin, Pęgów, Siemianice, Wilczyn i Zajczków⁹.

Obszar gminy należy do hydrogeologicznego regionu wielkopolskiego, podregionu wielkopolsko-śląskiego, a w jego obrębie do dwóch rejonów: Wrocławia i Obornik–Trzebnicy–Ostrzeszowa. Warstwy wodonośne mają dużą zmienność zarówno w pionie, jak i w poziomie. Pierwsza przypowierzchniowa warstwa wodonośna występuje praktycznie na całym omawianym obszarze; wykazuje znaczny stopień zanieczyszczenia chemicznego i bakteriologicznego. Na większej głębokości (20-60 m pod powierzchnią terenu) zalegają wody głównego poziomu użytkowego (pod względem chemicznym są to dobrej jakości wody typu wodorowęglanowo-wapniowego). Brak jest dotąd danych o głębszych poziomach wodonośnych na terenie gminy Oborniki Śląskie¹⁰.

Osolin położony jest na północnych wzniesieniach Wzgórz Trzebnickich, na wys. 128-175 m n.p.m. Wokół wsi znajdują się łąki i grunty orne. W okolicy rozciąga się 350 ha lasów sosnowych, ciągnących się od Trzebnicy aż po Wołów, charakteryzujących się podobnym mikroklimatem jaki panuje w Obornikach Śląskich. W lasach można spotkać liczne sarny i zające oraz wiele gatunków ptaków (m.in. sówkę, ziębę, dzięcioła i kosa). Obfitują tam też

grzyby (np. sromotnik bezwstydnny), jeżyny i jagody. Znajduje się tu również stanowisko storczyka szerokolistnego oraz płat konwalii majowej. W jego północno-zachodniej części przy drodze do osady Cegielnia znajduje się staw o charakterze rekreacyjnym.

ZARYS HISTORII WSI

Teren, gdzie dziś rozpościera się wieś Osolin, zamieszkiwany był przez Słowian, o czym świadczą odkryte zabytki archeologiczne kultury łużyckiej pochodzące z okresu 1400 lat p.n.e. – IV w. p.n.e., a także z okresu wczesnośredniowiecznego przypadającego na X-XIII w. W kierunku na zachód od wsi, w lesie, znajduje się kurhan (o wymiarach: wys. 0,5 i śred. 8-9 m), dla którego dotąd nie ustalono chronologii czasowej.

Pierwszy pisemny dokument, w którym jest wzmiankowana wieś Osolin, pochodzi z 1326 r. W większości informacji dotyczących jej początków podawana

jest datacja, że wieś została założona w 1208 r. pod patronatem i za przyczyną św. Jadwigi Śląskiej¹¹. Jednak obok tej chronologii istnieje także inna, związana z hipotezą – na poły legendarną – łączącą początki Osolina z osobą człowieka o imieniu Esil, przybyłego na tę ziemię już w 1054 r. w celu jej kolonizacji¹². Fakt ten zyskał potwierdzenie w używanej pierwotnie nazwie Esildorf. Warta przytoczenia w tym miejscu jest adnotacja zawarta w dokumencie *In villa Boguchvali*¹³ spisany na pergaminie w języku łacińskim, w którym zanotowane zostało datowane na 1326 rok wydarzenie o Gunterze **z Ecelsdorfu (Osolin)** [podkreślenie aut.], który wraz z żoną Eufemią, córką Lutka Pakoslawica, przekazał wszelkie prawa do sołectwa we wsi Sandicz koło Trzebnicy. „Ecelsdorf” – to w języku polskim „wieś Ecela”. Podobieństwo brzmień imienia Esil z imieniem zawartym w zapisie nazwy miejscowości – Ecel jest zastanawiające. Zaskakujący jest również zapis nazwy w brzmieniu niemieckim w dokumencie z 1326 r.¹⁴ Być może w nazwie wsi zawarte jest potwierdzenie legendy o Esilu, a tym samym i czas założenia wsi w 1054 roku, ale o tym jedynie można domniemywać. W każdym razie stwierdzić należy, że dokument ten stanowi potwierdzenie ówczesnej – pierwszej, która pojawiła się w dokumentach pisanych – nazwy tej wsi, która brzmiała ESILDORF (ECELSDORF).

Oba powyższe kalendaria (1054 r. jak i 1208 r.) jednoznacznie wskazują, że osiadła w tej wsi ludność wywodziła się ze słowiańskiego plemienia, najprawdopodobniej, Trzebowian, które wówczas żyło na ziemi trzebnickiej i trudniło się głównie karczowaniem okolicznych lasów oraz rolnictwem i hodowlą. Ziemie te, jak cały Śląsk, wchodziły w skład państwa polskiego już od 992 roku¹⁵. Nieopodal Trzebnicy istniała już w poł. XII wieku dobrze zorganizowana włość książęca. Ziemie te były po śmierci Bolesława Krzywoustego własnością książąt piastowskich – poczynając od jego syna Władysława II Wygnańca, który na mocy „testamentu” odziedziczył Śląsk. Po rozbiu dzielnicowym państwa polskiego Śląsk zaczął się rozpadać na coraz mniejsze dzielnice. W 1202 roku Henryk Brodaty, syn Bolesława Wysokiego, a wnuk Władysława II, z inicjatywy swej żony Jadwigi ufundował w Trzebnicy klasztor dla niezamężnych kobiet, który z biegiem lat wpływał zasadniczo na rozwój całej

¹¹ Pisze tak m.in. autor strony Internetowej: www.uher.pl.

¹² Legendę o Esilu odnotowuje również Heinz Pfsdorf na zredagowanej przez siebie stronie internetowej – <http://Home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>.

¹³ 1326, 26 II. (*In Villa Boguchvali*). Or., łac., perg., Archiwum Archidiecezjalne Wr., AA 30, Regestern zur schlesien Geschichte, w: Codex diplomaticus Silesiae, t. XVIII, nr 4514, s. 292.

¹⁴ Być może spisujący ten dokument w 1326 r. człowiek (duchowny) był pochodzenia niemieckiego i w zapisie łacińskim nazwy wsi dokonał kalki z nazewnictwa niemieckiego.

¹⁵ Wg *Dagome iudex* - dokument przechowywany w archiwach papieskich, mówiący o granicach państwa Mieszka I.

ziemi trzebnickiej i utrzymanie jej polskiego charakteru. Od roku 1329 ta część Śląska przeszła pod zwierzchnictwo czeskie. Z kolei – w wyniku wojny austriacko-pruskiej o Śląsk – od roku 1742 Śląsk przeszedł pod panowanie pruskie. Burzliwe dzieje ziemi śląskiej – zmiany przynależności państwowej, przetaczanie się przez jej terytorium licznych niszczących działań wojennych i migracja ludności – wywierały wpływ także na dzieje i rozwój wsi Osolin.

W XIII wieku wieś była mała i liczyła zaledwie kilka gospodarstw, a otaczające ją pola leżące wśród lasów były w większości nieużytkami. Przez pewien czas jej rozwój, jak i całej ziemi trzebnickiej, wspierał klasztor mniszek benedyktyńskich w Trzebnicy wraz z rodem Andechsów. Rok 1241 przyniósł katastrofę związaną z najazdem Tatarów, którzy wieś splądrowali i cały dobytek mieszkańców zabrali i ostatecznie całkowicie ją zniszczyli. Ludność przed chordami tatarskimi skryła się w dołach znajdujących się w lesie nieopodal Bagna. W pobliżu tego miejsca znajduje się również ów tajemniczy kurhan, który najprawdopodobniej stanowi masowy grób poległych Tatarów, rycerzy polskich i miejscowej ludności, o nazwie: Tartarengruben¹⁶.

Marazm w rozwoju wsi trwał do około 1320 roku, to jest do momentu, gdy w Osolinie powstała posiadłość składająca się z zamku, parku przyzamkowego, obór, stajni i innych zabudowań folwarcznych. Należało do niej 350 ha lasów, łąk i gruntów rolnych. Z dworem związana jest legenda o podziemnym tunelu łączącym go z zamkiem w Bagnie, dzisiejszym klasztorze ojców salwatorianów. Jak stwierdził jeden z pierwszych powojennych mieszkańców, tunele te przebiegały jedynie pod częścią miejscowości Osolin do dworu i miały służyć ludności do schronienia. Były one bardzo wąskie, na szerokość jednego człowieka, co uniemożliwiało wtargnięcie większej grupy agresora i ułatwiało prowadzenie obronnej walki wręcz oraz ucieczkę w tym czasie części ludności¹⁷.

Nie wiadomo, kiedy wieś zaczęto nazywać – ESDORF, a także kto był wówczas jej i dworu właścicielem. Natomiast w późniejszych czasach, jak podaje F. Zimmermann¹⁸, właścicielami wsi Esdorf byli: Hans von Walch (do 1480 r.), Hans von Frankenberg, zw. Heiden (do 1505 r.), Dietrich Heiden, zw. Frankenberg (do 1554 r.), Ernst von Poser (do 1617), von Kotulinski (w latach 1652-1665), von Kottulinski (do 1725 r.). Od 1725 roku właścicielem Esdorfu był von Koschenbar (do 1757 r.), następnie von Fehrentheil (do 1766 r.), natomiast od roku 1783 – Ernst Sigmund von Fehrentheil.

¹⁶ Wg Heinza Pfsdorfa.

¹⁷ Taką informację przekazała autorkom pani Weronika Iwanowska, która oparła swoją wiedzę na informacjach przekazanych jej przez dawnego mieszkańca Osolina.

¹⁸ F. Zimmermann, *Beitrage zur Beschreibung von Schlesien*, t.4, s.352.

Ostatni z wymienionych właścicieli najprawdopodobniej prowadził ożywioną gospodarkę hodowlaną – bydła lub stadninę koni, o czym świadczyć mogą dokumenty związane z dokonywaniem w latach 1822 – 1830 spłat wykupionego (czy dzierżawionego) pastwiska¹⁹.

W 1785 r. posiadłość składała się z dwóch folwarków, które zgromadziły 475 szefli²⁰ ziarna do wysiewu, znajdował się jeden dom pański oraz działała szkoła ewangelicka. Pracowało wówczas 37 ogrodników oraz 4 zagrodników. Osada liczyła ogółem 188 mieszkańców²¹. W roku 1818 dokonane zostało szacowanie majątku rycerskiego (tak określono ten majątek ziemski w wystawionym na tę okoliczność dokumencie²²). Nie jest znany powód jego przeprowadzenia, być może związane to było z wejściem w życie od 1783 roku powszechnej ordynacji hipotecznej, która objęła również tę część Śląska włączoną do państwa pruskiego. Ordynacja hipoteczna, która wprowadzona została w Prusach w 1772 roku i bazowała na zapisach Landrechtu Wschodniopruskiego (z 1721 roku), zawierała podstawowy przepis, na którego podstawie nabycie prawa własności lub innego prawa rzeczowego mogło nastąpić tylko poprzez wpis umowy do księgi wieczystej, sama zaś umowa musiała być zawarta przed sądem.

Na ziemię obornicką, której mieszkańcy byli początkowo katolikami, docierały – od czasu reformacji Marcina Lutra – nowinki religijne. Z biegiem lat coraz większa ich liczba przechodziła na protestantyzm. Od XVIII w. Esdorf stał się wsią ewangelicką i należał do gminy ewangelickiej znajdującej się w sąsiedniej wsi o nazwie Stroppen (dzis. Strupina). Gmina ta prowadziła także i dla mieszkańców Esdorfu szczegółowe księgi chrztów, małżeństw i pochówków. Do dziś zachowały się zapisy dokonane w latach 1800 – 1820²³. Dla nielicznej grupy katolików mieszkających w Esdorfie zapisy takie dokonywała parafia rzymskokatolicka znajdująca się w pobliskim Bagnie (Heizendorf), którzy tam udawali się również na nabożeństwa.

W 1830 r. właścicielem Esdorfu został niejaki kapitan von Fehrentheil²⁴, który uruchomił tu w 1837 r. browar i kuźnię. Nadal istniała szkoła ewangelicka z tym, że część dzieci uczęszczała również do szkoły w miejscowości Gross-Breesen (dzis. Brzeźno Wielkie). Wieś zamieszkiwało wówczas 292 ewangelików i 51 katolików. Do tego czasu zaznaczała się

¹⁹ Na podstawie: Die Hutungs Ablösung zu Esdorf, Kom. G., I/12962..

²⁰ 1 szefl = ok. 50 kg.

²¹ Dane wg: F. Zimmermann, op. cit., s.352.

²² Na podstawie: Acta betr. die Abschätzung des Rittergutes Esdorf, Towa. Kredyt., 163-164. Określenie “majątek rycerski” odnoszące się do Osolina zawarte jest także w innym dokumencie dotyczącym spłaty w latach 1849-1850 należności taryfowej na rzecz majątku rycerskiego w Osolinie: Ablösung der Grossen Canzlei Taxe der Rittergüter Esdorf, Kom. G., I/13261.

²³ Składowica Ewangelickich Ksiąg Metrykalnych we Wrocławiu.

²⁴ J. C. Knie, *Alfabetisch – Statistisch...*, Breslau 1830, s.144.

Rok	Ludność:		
	Ogółem	W tym: ewangelików	W tym: katolików
1830	343	292	51
1837	361	342	19
1840	321	312	9
1905	246	230	9

Tabela 1. Zaludnienie i struktura wyznaniowa we wsi Osolin w okresie 1830-1905 r.²⁵

tendencja wzrostowa liczby mieszkańców wsi, natomiast od 1840 r. zauważalny staje się jej nagły spadek. W Tabeli nr 1 (s. 13) przedstawiono kształtowanie się zaludnienia oraz struktury wyznaniowej w Osolinie w okresie XIX-XX w. Wynika z niej, że spadkowi uległa nie tylko łączna ilość mieszkańców, ale także zaznaczył się znaczny spadek liczby katolików (autorkom nie jest znana przyczyna tego stanu).

W XIX wieku w Esdorfie zaszły zmiany ustrojowe - ekonomiczne i własnościowe. W 1825 r. rozpoczęło się spisywanie recesów uwłaszczeniowych²⁶, które trwało do 1856 r.²⁷ Wieś obciążały ciężary gruntowe²⁸, którymi objęta była także działająca we wsi karczma²⁹. Osolin, jako własność dominalna księcia Braunschweig z Oleśnicy, spłacał ponadto na jego rzecz rentę odrobkową, o czym mówią dokumenty z lat 1857-1860³⁰.

²⁵ Dane wg: F. Zimmermann, op. cit., s.352.

²⁶ **Reces** (łac. *recessus* 'cofanie się; odwrót') ugoda spadkobierców; podział. Recesy własnościowe spisywane były między właścicielem wsi a chłopami. Recesy uwłaszczeniowe nakazywały także przyznanie pewnych arealów instytucjom gminnym (sołtysom, szkołom itd.).

²⁷ „Recesy uwłaszczeniowe wsi Klein-Breesen und Esdorf, 1825-1856”, Archiwum Państwowe, o sygnaturach: 82/595/0/150 i 82/595/0/5.

²⁸ Provocation auf Ablösung sömmtlicher Reallasten von Esdorf, Rej. Wr. Dom., 6141 i 6142.

²⁹ Na podstawie: Ablösung der Reallasten der Kretscham sub. 7 zu Esdorf, Kom. G., I/13265.

³⁰ Na podstawie: Ablösung einer für die Herzog von Braunschweig Oels eingetragenen Rente, Seitens des Domini Esdorf, Kom. G., I/13267.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Mapa nr 2: Esdorf (dzis. Osolin) na mapie z 1885 r.

W latach 1862-1867 poczęto wytyczać granice parceli w obrębie wsi i je szacować³¹. Władze pruskie rygorystycznie kontrolowały rozliczanie się majątków z podatków. W związku z dokonanym uwłaszczeniem chłopów i wyodrębnieniem we wsi parcel gminnych, w latach 1874-1898 ponownie przeprowadzone zostało szacowanie majątku rycerskiego w Osolinie³². Majątek pobierał opłaty taryfowe; pobór ich szczególnie interesował urzędy pruskie (kontrole w tym zakresie przeprowadzane były m.in. w latach 1890-1921)³³.

W latach 1909-1910 dokonano sprzedaży jednej z wydzielonych parcel³⁴, niemożliwe jest podanie tutaj pełnego zakresu problematyki tego źródła historycznego – nieznane są cele, na które uzyskane z niej pieniądze zostały wykorzystane ani nazwisko nabywcy.

Na początku XX wieku Osolin wraz z Bagnem i Brzeźnem Małym został zakupiony przez rodzinę Kisslingów. Senior rodu, Georg Conrad Rudolf Kissling z Kulmbachu w Górnej Frankonii (Bawaria), był właścicielem piwiarni we Wrocławiu (przy dzisiejszej ulicy

³¹ Na podstawie: Verhaldungen über die Vermessung und Einschätzung. Gemarkung Esdorf, RWZK., 6145.

³² Act. betr. die Abschätzung des Rittergutes Esdorf, Tow. Kredit., 163-164.

³³ Recherche der Taxe des Rittergutes Esdorf, Tow. Kredit., 165.

³⁴ Na podstawie: Die Kaufgeld – Verwendung für das Grundstück Nr. 3 Esdorf, Kom. G., I/13269-13273.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Ofiar Oświęcimskich, sam zaś miał mieszkanie w Ryńku – na rogu z ul. Św. Mikołaja). Trudnił się także handlem lnem, zbożem i wytworami mleczarskimi (serem) oraz zajmował się produkcją przemysłową (wytwarzał gaz świetlny i smołę). Jako pierwszy uruchomił konny omnibus na trasie Rynek – Popowice.

Rodzina Kisslingów miała jednak dużo większe ambicje: senior dążył do uzyskania tytułu szlacheckiego. W tym właśnie celu zakupił majątek ziemski koło Obornik Śląskich, stanowiący dawne dobra rycerskie. Wieś Bagno należała niegdyś do księcia głogowskiego a Osolina określany był nazwą „ziemie rycerskie”. Nowy właściciel dokonał rozbudowy pałacu wzniesionego 200 lat wcześniej w Bagnie, *do starej bryły kazał dodać nowy budynek, na cześć cesarza powstała brama zachodnia, nawiązująca do łuku triumfalnego. Specjalnie na przyjazd Jego Wysokości Kissling poszerzył klatkę schodową. W wysokiej oranżerii zainstalował przesuwane ściany*³⁵. Tytułu szlacheckiego nigdy nie uzyskał, bowiem

przyjazdowi cesarza Wilhelma II przeszkodził wybuch I wojny światowej, zaś pałac ten stał się dla niego więzieniem. Georg Kissling zmarł w 1922 r. Grób jednego z członków rodziny, Gunthera Kisslinga, znajduje się nieopodal Osolina, na terenie znajdującego się w lesie grodziska. Inny członek tej rodziny, Georg Conrad Kissling, w czasie II wojny światowej, będąc oficerem Wehrmachtu, Widokówka z Esdorfu³⁶ związał się ze spiskowcami przygotowującymi zamach na Hitlera. Dwa dni po nieudanej próbie zamachu Kissling

popelniał samobójstwo.

Rodzina Kisslingów rozbudowała także dwór i zabudowania folwarczne w Osolinie. Wjazd na teren folwarku, który był zamkniętym ze wszystkich stron kompleksem budynków, odbywał się przez wielką bramę, przestrzeń wewnątrz-folwarczna wybrukowana została kamieniami, zaś od strony południowej otaczała go fosa, a od północnej – park dworski. W parku postawiony został pomnik z tablicą, na której upamiętniono nazwiska 48 mężczyzn – ofiar I wojny światowej (w 1945 r. uległ zniszczeniu). We wsi – przy dworze - nadal działały kuźnia oraz gorzelnia.

Po śmierci Georga Kisslinga majątek z powodu kłopotów finansowych uległ stopniowej sprzedaży: Bagno przejęła Śląska Spółka Ziemska, natomiast posiadłość ziemską

³⁵ J. Lamparska, *Tajemnicze zakątki na północny wschód od Wrocławia*, Wrocław 2007, s.114.

³⁶ Na widokówce: u góry: sklep spożywczy, karczma; na dole: pałac [zamek].

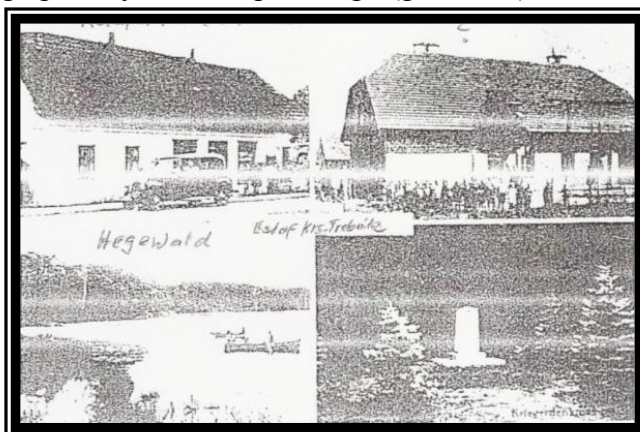
w Esdorfie zakupiła rodzina Schade (do 1932 r.). Ostatnim właścicielem była rodzina Hüserrich (1937-1945)³⁷.

Z powodu postępującego negatywnego zjawiska zmniejszania się liczby ludności w Osolinie (przedstawionego w Tabeli nr 1) oraz zgodnie z prowadzoną przez władze pruskie polityką narodowościową, zostały przeprowadzone dwukrotnie (w latach 1927-1932 oraz 1937-1944) akcje nowego osadnictwa w Osolinie³⁸. Wg informacji zawartych w dokumentach, w latach 1935-1945 zamieszkiwało Esdorf 511 mieszkańców, zaś ich struktura zawodowa przedstawiała się następująco: 12 osadników, 12 chłopów i 37 rolników (farmerów), z których każdy uprawiał ok. 1-12 ha upraw, oraz 17 rzemieślników i 13 urzędników służby cywilnej. W 102 nieruchomościach zamieszkiwało 137 rodzin; rządy sołtysa od 1935 r. sprawował Gustav Nitschke (do 1945 r.)³⁹. Głównie uprawiano ziemniaki, które niezbędne były dla dobrze prosperującego przemysłu monopolowego (gorzelnia).

Działała tu szkoła, młyn-wiatrak, piekarnia, kuźnia, gorzelnia, urząd pocztowy, 3 pensjonaty, 1 sklep spożywczy, karczma, zakłady: kołodziejski, ciesielski i fryzjerski. Ubojem zajmowało się 2 rzeźników, brak było natomiast zarządcy lasami i stawami. W 1927 r. na terenie Osolina powstała spółka wodna⁴⁰, która funkcjonowała do 1940 r.

Leżący we wsi staw od początku XX wieku zaczął pełnić funkcję

Widokówka z Esdorfu⁴¹

rekreacyjną, bowiem wieś odwiedzać zaczęli – zgodnie z panującą wówczas modą – coraz liczniej turyści i letnicy, przede wszystkim z pobliskiego Wrocławia, którzy docierali tu koleją do Osoli (linię na odcinku z Wrocławia przez Oborniki do Rawicza oddano do użytku publicznego w 1856 r.). Jak wyżej już podano, w roku 1933 wieś liczyła 511 mieszkańców, natomiast w 1939 ilość się zmniejszyła i wynosiła 498⁴². Wykaz wszystkich mieszkańców z tego okresu zawarty jest w załączonym do niniejszej pracy Aneksie (*Esdorf*), natomiast mapa Esdorfu (Mapa nr 3) przedstawia wszystkie zagrody (z podaniem nazwisk rodzin je zamieszkujących) oraz inne zabudowania.

³⁷ Wg H. Pfesdorfa, op.cit.

³⁸ Na podstawie: Die neusiedlungssache von Esdorf Und Klein-Breesen. Kreis Trebnitz, UKRöL., nr 412, oraz Neusiedlungssache von Esdorf, NPPŚ WRöL., nr 1332.

³⁹ Wg H. Pfesdorfa, op.cit.

⁴⁰ Na podstawie: Wasserverband Esdorf, Kreis Trebnitz, Rej. Wr., I/15220.

⁴¹ Na widokówce: Sklep spożywczy Schröera, karczma Gießmanna, staw (Hegeteich), pomnik I wojny światowej.

⁴² Dane wg: Landkreis Trebnitz (poln.Trzebnica), w: strona internetowa www.verwaltungsgeschichte.de.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Mapa nr 3: Mapa wsi Esdorf z 1939 r.

Gdy zbliżał się front, miejscowa ludność z całym ruchomym dobytkiem, końmi i bydłem, uciekała pociągami do Wrocławia, a stamtąd na zachód. Pozostali mieszkańcy ukrycia szukali w okolicznych lasach.

**ODNOWA WSI
DOLNOŚLĄSKIEJ**

Wojska radzieckie zajęły Osolin pod koniec stycznia 1945 r. Wraz z umilknięciem działań wojennych i odsunięciem się frontu na zachód, do wsi powróciła część dotychczasowych mieszkańców Esdorfu tak, że we wsi ostatecznie pozostały 23 rodziny niemieckie (ich nazwiska zaznaczone są znakiem „X” na wykazie mieszkańców Esdorfu zawartym w Aneksie). W tym czasie przybywali również osadnicy ze wschodu – ludność polska z terenów Polski centralnej i wschodniej (m.in. z kieleckiego, warszawskiego) oraz Kresów Wschodnich (ci osiedli w Bagnie), którzy zajmowali znajdujące się w dobrym stanie i całkowicie umeblowane budynki mieszkalne (Osolin prawie w ogóle nie ucierpiało w trakcie zmagania zbrojnych w roku 1945). W pamięci mieszkańców pozostało, że pierwszymi, którzy przybyli do Osolina byli: pan Sadłocha z ojcem (matka dojechała później), członkowie rodzin Skibów i Niechciałów oraz rodzina Karpińskich⁴³.

Zgodnie z sowieckimi rozkazami Niemcy mieli wyjechać z Esdorfu do 22 stycznia 1945 r. Część Niemców podporządkowała się tym rozkazom, ale niektórzy nie chcieli opuścić swych stron rodzinnych. Czasy te – trudne zarówno dla Niemców jak i Polaków – wypełnione były licznymi rodzinnymi tragediami i cierpieniami. Od strzałów Rosjan zginęli m.in. niemieccy mieszkańcy wsi – Herbert Keil i Karl Hilse⁴⁴. Ostatecznie proces wysiedlenia zakończył się w październiku 1945 r.

Ludność przybywająca w kolejnych falach migracyjnych zastawała już domy zniszczone i zdewastowane przez stacjonujące tu wojska, zbudowane z pruskiego muru i gliny, w których były powyrywane okna, uszkodzone podłogi, a meble i urządzenia rozszabrowane.

Po przejściu tych terenów przez władze polskie, zmianie uległa nazwa miejscowości: w miejsce nazwy „Esdorf” wprowadzono najpierw na krótko nazwę „Dębowa”, ale ostatecznie przyjęta została nazwa „Osolin”. Napływającym z terenów polskich osadnikom przydzielane zostały ponemieckie zagrody. Nowi mieszkańcy zaczęli sprowadzać swe rodziny i wspólnie zagospodarowywać opuszczone przez Niemców pola i pastwiska. Jak wspomina pan Sadłocha, jeden z pierwszych powojennych osadników w Osolinie, zamieszkał on w nieczynnej piekarni otoczonej zabudowaniami gospodarczymi, którą przekształcił na mieszkanie.

Uruchomiona została w tymczasowych warunkach szkoła, która w 1955 r. przeniesiona została do nowo wybudowanego dwupiętrowego budynku. Parter jego znajduje się w partii cokołu, a dach czterospadowy z powiekami jest pokryty dachówką. Charakterystyczne dla niego są środkowe osie, które w szczytach zaakcentowano parami lizen. Od strony zachodniej przylega współczesna szkole sala gimnastyczna kryta

⁴³ Pisownia nazwisk niepewna ze względu na ustny przekaz (rozmowa z p. Sadłochą).

⁴⁴ Wg H. Pfesdorfa, op.cit.

czterospadowym dachem, która jest połączona z budynkiem łącznikiem. Uczęszczało do niej wtedy 267 uczniów, którzy uczyli się w 9 klasach i 9 oddziałach⁴⁵. We wsi działały także biblioteka gromadzka i ochotnicza straż pożarna. W 1957 r. Osolin uzyskał świetlicę gromadzką oraz hydranty i zbiorniki przeciwpożarowe. W latach 1956-1959 przeprowadzono remonty dróg i pobliskich mostów, zwiększono także ilość sal lekcyjnych w szkole do 11 oraz założono wodociąg.

Mieszkańcy Osolina w pierwszym dziesięcioleciu powojennym podejmowali działania związane z funkcjonowaniem wsi mającej charakter przede wszystkim rolniczy: organizowali akcje siewno-żniwiarskie, wywózki drewna, prowadzenia walki ze szkodnikami niszczącymi uprawy rolne. Zajmowali się także sprawami bytowymi, m.in. robotników remontujących budynek szkoły, pracujących w pobliskich PGR-ach. Brali udział w przygotowaniach kampanii wyborczej⁴⁶.

Na zachód od centrum wsi położony jest cmentarz z metalową, kutą bramą, który obecnie nie jest użytkowany. Dziś pochówki mieszkańców Osolina odbywają się na cmentarzu w Bagnie.

W 1979 r. jedna z zamieszkujących Osolin rodzin przekazała duszpasterstwu rzymsko-katolickiemu część swojego gruntu wraz z pomieszczonym na nim budynkiem, który przebudowano na kaplicę. Od tego czasu po raz pierwszy na terenie Osolina zaczął funkcjonować obiekt sakralny – jest to kaplica kościoła rzymsko-katolickiego pod wezwaniem św. Józefa Oblubieńca.

Obecnie wieś liczy ok. 600 mieszkańców, którzy zatrudnienie znajdują w rolnictwie i usługach oraz działających drobnych zakładach rzemieślniczych. W ostatnich latach upadła hodowla bydła. Obecnie niektórzy z mieszkańców nastawiają się na prowadzenie działalności agroturystycznej, co w

⁴⁵ Dany na dzień 01.09.1956 r. według dokumentacji Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej.

⁴⁶ Informacje zawarte w dokumentacji prac Prezydium GRN z pierwszych lat działalności.

pełni umożliwiają otaczające Osolin warunki krajobrazowe.

Obecna zabudowa mieszkaniowa Osolina, poza nowymi osiedlami zlokalizowanymi na obrzeżach wsi, składa się z budynków, których większa część (75 %) wybudowana została przed 1945 r.

CHARAKTERYSTYKA ZAŁOŻENIA URBANISTYCZNEGO

Osolin, malowniczo wkomponowany w krajobraz, posiada układ nieregularny. Jest to wieś przydrożna, z licznymi rozwidleniami, o luźnej zabudowie. Budynki częściowo ustawione są szczytowo, a częściowo kalenicowo w stosunku do dróg. Wyasfaltowane ulice Osolina charakteryzują się tym, że opatrzone są nazwami: główna ulica wsi – ul. Marszałka J.

Piłsudskiego (jako główna droga, przy której od niedawna rozciąga się chodnik z kostki i rów melioracyjny – *obok na zdjęciu*), od której rozchodzą się boczne ulice – ul. Gen. W. Sikorskiego, ul. Kard. S. Wyszyńskiego, ul. Klasztorna, ul. Armii Krajowej oraz ul. Sportowa.

Do miejsc centralnych na terenie wsi można zaliczyć szkołę znajdującą się na początku ul. Piłsudskiego (w swoisty sposób góruje nad miejscowością, położona jest bowiem na najwyższym wzniesieniu). „Punktami orientacyjnymi” można określić sklep spożywczy oraz znajdujące się naprzeciwko od niego gospodarstwo pani sołtys K. Mańkiewicz (ul. Piłsudskiego).

Zabudowę zagrodową tworzą budynki mieszkalne oraz gospodarcze znajdujące się w obrębie jednej działki. Praktycznie każdy mieszkaniec wsi na swojej posesji posiada budynek gospodarczy (niektóre nie są jednak już wcale użytkowane, inne służą jako schowki i „rupieciarnie”).

W l. 70. XX w. w południowej części wsi powstało osiedle domków letniskowych. Część zachodnia osiedla składa się z szeregu ulic, których nazwy pochodzą od nazw drzew (m.in. Bukowa, Modrzewiowa, Świerkowa). Na wschodnią część osiedla składają się ulice o nazwach ptaków (np. Jastrzębia). W l. 90. XX w. powstało kolejne osiedle, tzw. Osiedle Kwiatowe (m.in. ul. Bławatkowa).

W Osolinie znajduje się szkoła, dom strażaka oraz działka wodociąg. Są tu też dwa sklepy spożywcze oraz ośrodek wypoczynkowy. Otaczające wieś lasy należą do nadleśnictwa w Obornikach Śląskich. Brak jest jednak przedszkola i świetlicy (otworzenie jej znajduje się w planach p. sołtys K. Maśkiewicz).

W środku wsi znajduje się park podworski o pow. ok. 1 ha z rodzimym drzewostanem i pomnikowym głazem narzutowym (o obwodzie 640 cm i wys. 80 cm). Funkcjonuje tu od niedawna mały plac zabaw dla dzieci.

WARTOŚCI KULTUROWE NA TERENIE MIEJSCOWOŚCI

Osolin, jako wieś usługowa, oferuje przede wszystkim możliwość odpoczynku na łonie natury. Znajdujący się nieopodal staw nadal przyciąga mieszkańców z Wrocławia – można popływać rowerem wodnym, kajakiem czy powędkować. Jest jednak bardzo zaniedbany i porośnięty bagienną roślinnością. W Osolinie działają stajnia jeździecka Malta (zimą organizowany jest kulig).

W Osolinie przeważa stara zabudowa, która tworzy specyficzny rustykalny klimat i czyni swoiste „spotkanie z historią”. Mało jednak pozostało ze swego rodzaju sielskich uroków wsi – szkoda, że na pobliskich łąkach nie widać pasącego się bydła, zaś po ulicach i drogach przechadzających się majestatycznie tłustych i dostojnych gęsi czy kaczek. W Osolinie pozostały tylko dwie krowy i kilka kurników.

Brakuje w Osolinie okazałych zabytków sztuki i architektury – jedyne to zabudowania folwarczne (wprowadzone do ewidencji zabytków), które – niestety – chylą się ku upadkowi. Istnieje zatem problem związany z koniecznością zachowania ich dla potomnych. Godna do naśladownictwa jest inicjatywa pani Weroniki Iwanowskiej, która poddała dawną kuźnię rewitalizacji i przysposobiła ją na dom mieszkalny i swoją pracownię artystyczną. Warte zainteresowania są plany pani sołtys K. Maśkiewicz związane z zaanektowaniem budynku folwarcznego przy ul. Sikorskiego na Centrum Dziedzictwa Kulturowego.

Ok. 200 m na zachód od centrum wsi Osolin – przy wejściu do lasu – położony jest stary cmentarz ewangelicki (obecnie nieużytkowany). Zachowało się ok. 15 mogił z 1. poł.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

XX w. (m.in. Heinricha Pfesdorfa czy Heinricha Stebahne). Częściowo zachowały się oryginalne płyty nagrobne, z większości jednak widać już tylko wyłącznie kamienne obwódki z grobów przysypane stertą liści. Obok tych grobów niemieckich położonych jest również sześć polskich mogił z l. 50. XX w. (początkowo miał tam powstać cmentarz parafialny dla mieszkańców Osolina; ostatecznie jednak osolinianie grzebani są na cmentarzu w Bagnie).

Cmentarz, na który wiodzie metalowa, kuta brama, posiada kształt prostokątny (ok. 100 x 50 m). Wyraźnie zarysowana jest główna aleja wysadzana 12 lipami drobnolistnymi o obwodzie 120-170 cm. Na pozostały drzewostan składają się lipy, dęby i tuje.

Zabezpieczona i uporządkowana stara nekropolia ewangelicka z zachowanymi pięknymi nagrobkami stanowić może enklawę, którą z pewnością nawiedzą turyści odwiedzający te tereny. Warto w tym miejscu wspomnieć, że pani sołtys K. Mańkiewicz rozpoczęła już zabiegać o utworzenie na terenie cmentarza zbiorowej mogiły. Z uwagi na duży stopień dewastacji autorki nie mogą postulować, aby wpisano tę nekropolię do Rejestru Zabytków, nad czym bardzo boją się ze względu na unikalność grobowców.

We wsi znajdują się trzy krzyże przydrożne, ustawione po 1945 r., drewniane, z figurą Chrystusa: 1° w centrum wsi, na skrzyżowaniu pod dębem, wys. ok. 6 m, wraz z drzewem otoczonym płotkiem; 2° przy skrzyżowaniu dróg do Obornik Śląskich i Bagna, wys. ok. 6 m, otoczony płotkiem; 3° we wsch. Części wsi, wys. ok. 8 m, otoczony płotkiem.

Na terenie wsi pomieszczone są punkty archeologiczne związane z odkryciami pozostałości m.in. po kulturze łużyckiej czy średniowiecznej⁴⁷.

W pn. części wsi, przy drodze do Brzeźna Małego znajduje się wiadukt nad torami, z końca XIX w., przebudowany w późniejszym czasie: przyczółki murowane z cegły i kamienia, część środkowa nadwieszona, betonowa, z murkami ujmującymi szosę po obu stronach. Wiadukt jest dogodnym punktem widokowym na Wzgórza Strupińskie, okolice Osoli i Brzeźna.

Przy ul. Piłsudskiego na wzniesieniu położony jest budynek szkoły (Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy) z l. 50/60 XX w. połączony łącznikiem z salą gimnastyczną. Ok. 1 km na pn.-zach. od wsi nad stawem znajduje się ośrodek wypoczynkowy.

Przez Osolin przechodzi czerwony szlak turystyczny z Obornik Śląskich do Wołowa.

KATALOG

BUDYNKÓW

WYKAZ OBIEKTÓW W WOJEWÓDZIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW
ORAZ WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW⁴⁸

GMINA: O B O R N I K I Ś L Ą S K I E
MIEJSCOWOŚĆ: OSOLIN

L. p.	Obiekt	Adres	Wiek
1.	Zespół dworsko-folwarczny:	ul. Piłsudskiego 36-56, ul. Sikorskiego 4-11	
a.	Dwór (rozebrany)		XVIII w.
b.	Folwark		1850-1930

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

c.	Park dworski (412/W z dn. 29.05.1978 r.)		XVIII-XIX
2.	Dom mieszkalny	ul. Klasztorna 1a	Ok. 1900 r.
a.	Stodoła		Ok. 1900 r.
3.	Dom mieszkalny	ul. Klasztorna 2	Ok. 1910
a.	Obora		Ok. 1915 r.
4.	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego 23	Ok. 1915 r.
5.	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego 31	Ok. 1900 r.
6.	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego 33	1900-1915
7.	Dom mieszkalny	ul. Piłsudskiego 49	Pocz. XX w.
8.	Stodółka	ul. Piłsudskiego 63	Pocz. XX w.
9.	Dom mieszkalny	ul. Wszyńskiego 4	Ok. 1890 r.
a.	Stodoła		k. XIX w.

OBIEKTY WPISANE DO

**ODNOWA WSI
DOLNOŚLĄSKIEJ**

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

REJESTRU ZABYTKÓW

Park podworski, XVIII-XIX w.

Rejestr Zabytków – nr 412/W z dn. 29.05.1978 r.

ul. Piłsudskiego

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Usytuowany w centrum wsi, o pow. ok. 1 ha, w kształcie zbliżonym do trapezu. Przecięty jest rowem z wodą płynącą z pn. na pd. Pierwotny układ obecnie jest nieczytelny.

Na obszarze parku zachowały się grupy starodrzewu i pojedyncze drzewa w trzech grupach wieku: pierwsza – ok. 200 lat (dęby), druga – ok. 100-120 lat i trzecia – ok. 60-80 lat. Drzewa te nie tworzą ciągów kompozycyjnych, a ich rozmieszczenie wskazuje na swobodną koncepcję parku krajobrazowego założonego na bardzo niewielkim terenie. Na drzewostan parku składają się m.in. klony, kasztanowce zwyczajne, wiązy szypułkowe, modrzewie, dęby, graby, jesiony. Z krzewów występują np. tawuła von Houtte'a, bez czarny oraz lilak.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

OBIEKTY WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTKÓW

ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY

**ul. Piłsudskiego 36-56,
ul. Sikorskiego 4-11**

Zespół składający się z kilku zasadniczych elementów. Pierwszym z nich był – po pn. stronie założenia – park, następnie zespół dworsko-ogrodowy na pd. od niego oraz zespół folwarczny, zbudowany na planie podkowy otwartej na pn. w kierunku dworu. Przedmiotowy zespół zachował się częściowo: nie istnieje dwór wraz z założeniem ogrodowym, rozebrany w l. 60., natomiast park o zmienionej kompozycji odcięty został od zespołu.

Najstarsze budynki powstały ok. poł. XIX w.: spichlerz z częścią mieszkalną oraz gorzelnia z częścią mieszkalną, choć częściowo przebudowana (górna kondygnacja, partia dachu) na pocz. XX w. W 3.ćw. XIX w. powstała obora-stodoła z cz. mieszkalną, natomiast budynki skrzydła pd. powstały pod koniec XIX w. W ostatnim etapie ok. 1920 r. wzniesiono domy mieszkalne oraz budynki gospodarcze w pn. części skrzydła zachodniego.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Dwór (rozebrany) z XVIII w.

Folwark, l. 1850-1930

**Obora-stodola z częścią mieszkalną
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 4

(widok od ul. Sikorskiego)

Bryła zwarta, w kształcie prostopadłościanu, nakrytego wysokim dachem dwuspadowym z lukarnami „wole oko”. Budynek w zabudowie szeregowej, trzykondygnacyjny z wysokim poddaszem.

Fundamenty kamienne, mury ceglane (cegła licówka w wątku krzyżowym), w pierwszej kondygnacji częściowo otynkowane (narzutka). Otwory okienne i drzwiowe – czworokątne. Drzwi drewniane, deskowo-listwowo-zastrzałowe, ramowo-płycinowe i płytowe.

(widok od ul. Piłsudskiego)

Obiekt ten był przeznaczony do rozbiórki, jednak w wyniku działań pani sołtys K. Mańkiewicz zaniechano tego pomysłu. Planowany jest jego remont (niestety ciągle brakuje funduszy) i utworzenie w nim Centrum Dziedzictwa Kulturowego. Pomieszczenia przeznaczone mają być na salę konferencyjną, galerię do prezentacji twórczości artystycznej miejscowych artystów, a także na działalność klubową i hotelarską (przewiduje się stworzenie pokoi na poddaszu).

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Stodola-obora z częścią mieszkalną
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 6

Fundamenty kamienne, mury ceglane w wątku krzyżowym oraz w konstrukcji szachulcowej. Bryła zwarta, w kształcie leżącego prostopadłościanu nakrytego płaskim dachem. Budynek w szeregowej zabudowie, 2-kondygnacyjny, niepodpiwniczony.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Stodola-obora z częścią mieszkalną
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 8

Bryła zwarta, w kształcie leżącego prostopadłościanu nakrytego wysokim dachem dwuspadowym. Budynek wolnostojący, jednokondygnacyjny, niepodpiwniczony.

Fundamenty kamienne, mury ceglane w wątku krzyżowym oraz w konstrukcji szachulcowej. Dach dwuspadowy kryty ceramicznie dachówką karpiówką w podwójną łuskę.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Dom – młyn z częścią mieszkalną
poł. XIX w.**

ul. Sikorskiego 10

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Bryła zwarta, regularna w kształcie wydłużonego prostopadłościanu, nakrytego dachem dwuspadowym. Budynek piętrowy, częściowo podpiwniczony (część mieszkalna), wolnostojący.

Fundamenty kamienne, ciągłe. Mury ceglane (cegła maszynowa w wątku holenderskim, na zaprawie wapiennej), otynkowane (tynk gładki, zacierany). Dach dwuspadowy kryty ceramiczną dachówką karpiówką w podwójną łuskę. Otwory okienne częściowo zamurowane, w szczycie półkoliste.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Stodoła
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 10

Bryła zwarta, regularna, w kształcie prostopadłościanu, nakrytego dachem dwuspadowym. Budynek jednokondygnacyjny, niepodpiwniczony, wolno stojący.

Fundamenty kamienne, ciągłe. Mury ceglane (cegła maszynowa, w wątku holenderskim, na zaprawie wapiennej), otynkowane (tynk baranek). Dach dwuspadowy, kryty ceramicznie dachówką karpiówką w podwójną łuskę. Wrota drewniane, dwuskrzydłowe, deskowo-listwowo-zastrzałowe, na zawiasach pasowych.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Kuźnia – obecnie dom mieszkalny
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 9

Bryła w kształcie prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym z niższą przybudówką przy elewacji pn. z dachem pulpitowym.

Fundamenty kamienne, ciągłe. Mury o konstrukcji mieszanej: kamień łamany + cegła (maszynowa, wątek nieregularny, zaprawa wapienna). Dach dwuspadowy oraz pulpitowy (przybudówka). Dach blaszany. Drzwi drewniane, deskowo-zastrzałowe.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Gorzelnia (dawna) z częścią mieszkalną
XIX-XX w.**

ul. Sikorskiego 11

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Bryła zwarta, regularna, w kształcie prostopadłościanu, nakrytego dachem dwuspadowym. Budynek dwukondygnacyjny (1-gospodarcza), podpiwniczony, wolnostojący.

Fundamenty kamienne, ciągłe. Mury ceglane (cegła maszynowa, w wątku nieregularnym, zaprawa wapienna), otynkowane (tynk gładki, zacierany). Dach dwuspadowy, kryty papą bitumiczną. Otwory okienne i drzwiowe czworokątne. Drzwi drewniane, ramowo-płycinowe, płytowe, deskowo-listwowo-zastrzałowe oraz stalowe. Okna drewniane, półskrzynekowe; zespolone oraz krosnowe.

Postulujemy usunięcie nieruchomości z Ewidencji Zabytków ze względu na utratę cech historycznych.

**Stodoła-obora z częścią mieszkalną
z pocz. XX w.**

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

ul. Piłsudskiego 40

Bryła zwarta, w kształcie prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym krytym ceramicznie, dachówką karpiowką w podwójną łuskę. Budynek wolnostojący wzniesiony na terenie pochyłym, jednokondygnacyjny (część gospodarcza) i w części niżej

położonej dwukondygnacyjnej (część mieszkalna), niepodpiwniczony. Fundamenty kamienne, mury ceglane (cegła maszynowa, w wążku krzyżowym, zaprawa wapienna), otynkowane (tynk gładki, zacierany). Więźba dachowa drewniana płatwiowo-kleszczowa. Okna zamknięte łukami odcinkowymi, wtórnie zamurowane. W partii poddasza blendy o podobnym wykroju, z pionowymi, wąskimi otworami wentylacyjnymi. Okna drewniane półskrzynkowe i krosnowe, plastikowe oraz stalowe, drzwi drewniane: 1-, 2-skrzydłowe, deskowo-listwowo-zastrzałowe na zawiasach pasowych, ramowo-płycinowe. Część budynku zapadła się i uległa częściowej rozbiórce.

Na dachu gniazdo bociana – zamieszkałe.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Dom mieszkalny
ok. 1925 r.**

ul. Pilsudskiego 50-52

Bryła zwarta, regularna, w kształcie prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym z facytą (współczesna) na osi drzwi wejściowych. Budynek w zabudowie szeregowej (połączony od pn. z drugim budynkiem), jednokondygnacyjny, podpiwniczony.

Fundamenty kamienne, mury ceglane, nieotynkowane, w wątku krzyżowym. Dach dwuspadowy (pierwotnie kryty ceramicznie, dachówką karpiówką w podwójną łuskę) obecnie blaszany. Otwory okienne o łukach odcinkowych.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

Dom mieszkalny
Ok. 1925 r.

ul. Pilsudskiego 54-56

Bryła w kształcie prostopadłościanu nakrytego dachem dwuspadowym z
facjatami, w tym jedna duża na osi nad wejściem. Budynek w zabudowie szeregowej
(połączony elewacją pd. z drugim budynkiem), jednokondygnacyjny,
podpiwniczony.

Fundamenty kamienne, mury ceglane (cegła licówka w wążku krzyżowym). Więźba dachowa drewniana, płatwiowo-kleszczowa na dwóch rzędach słupów. Dach dwuspadowy, kryty ceramicznie, dachówką karpiową w podwójną łuskę. Otwory okienne i drzwiowe czworokątne i zamknięte odcinkowo. Drzwi drewniane, ramowo-płycinowe. Okna drewniane (półskrzynkowe) oraz plastikowe.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

Stolarnia – obecnie kurnik

ul. Piłsudskiego 56

Bryła zwarta, w kształcie prostopadłościanu nakrytego niskim dachem dwuspadowym, z niską przybudówką przy elewacji zach., nakryta dachem jednospadowym. Budynek wolnostojący, niepodpiwniczony, dwukondygnacyjny.

Fundamenty kamienne, pierwsza kondygnacja - mury ceglane (cegła maszynowa, wążek krzyżowy), otynkowane; druga kondygnacja - ściany drewniane. Dach dwuspadowy, o bardzo małym spadzie, kryty papą. Otwory okienne i

wejściowe czworokątne, drewniane. Wrota i drzwi drewniane, deskowo-listwowo-zastrzałowe.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

Pozostałe zabudowania

Dom mieszkalny
Ok. 1900 r.

ul. Klasztorna 1a

Budynek murowany, tynkowany, parterowy z mezzanino oraz wysokim poddaszem. Dach dwuspadowy kryty dachówką holenderką.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

Dom mieszkalny
Ok. 1910 r.

ul. Klasztorna 2

Budynek murowany, tynkowany, piętrowy, z mezzanino i poddaszem. Od południa parterowe skrzydło. Dawniej strych wydzielony gzymsem (dziś niewidoczny). Otwory okienne i wejściowe wzięte w opaski.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy usunięcie nieruchomości z Ewidencji Zabytków ze względu na utratę cech historycznych.

**Dom mieszkalny
Ok. 1915 r.**

ul. Piłsudskiego 23

Dom murowany, tynkowany, parterowy. Dach dwuspadowy kryty dachówką karpiówką. Skromny czerwony gzyms ząbkowy międzykondygnacyjny (na kalenicy). Od zachodu do domu przylega nieco wyższa stodoła, tworząc układ litery „L” (odwróconej).

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

Dom mieszkalny
Ok. 1900 r.

ul. Piłsudskiego 31

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Dom murowany, tynkowany, parterowy. Dach dwuspadowy kryty dachówką klasztorną. Gzyms międzykondygnacyjny – czerwony, ząbkowy. Otwory zamknięte łukami odcinkowymi. Budynek opuszczony. Mocno zaniedbany.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków (ze względu na rzadko spotykany w Osolinie gzyms ząbkowy).

Dom mieszkalny

ok. 1910-1915 r.

ul. Piłsudskiego 33

Murowany, tynkowany, parterowy. Dach dwuspadowy blaszany (dawniej kryty dachówką). Gzyms międzykondygnacyjny – listwowy. Wejście poprzedzone drewnianym gankiem z daszkiem dwuspadowym.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Dom mieszkalny
pocz. XX w.**

ul. Piłsudskiego 49

Murowany, tynkowany, parterowy. Dach dwuspadowy kryty dachówką. Otwory okienne w białych opaskach w tynku.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

**Stodoła
pocz. XX w.**

ul. Piłsudskiego 63

Mur ceglany, szczyty szalowane deskami. Na planie prostokątnym. Dach dwuspadowy kryty dachówką karpiówką w podwójną łuskę. Wrota drewniane dwuskrzydłowe.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków ze względu na posiadane walory historyczno-architektoniczne.

**Chałupa
ok. 1890 r.**

ul. Wyszyńskiego 4

Chałupa drewniana, częściowo szachulcowa. Budynek parterowy z niskim poddaszem. Dach dwuspadowy kryty dachówką karpiówką. Otwory okienne drewniane, część wzięta w czarne opaski. Obiekt poważnie zaniedbany.

Postulujemy pozostawienie budynku w Ewidencji Zabytków, ponieważ chałupa ta stanowi jedyny przykład mieszkalnej zabudowy szachulcowej we wsi Osolin (pozostałe budynki nawet jeśli były budowane w ten sposób, to jest to ukryte już pod warstwami tynku).

OBIEKTY POSTULOWANE

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

DO WPISANIA DO EWIDENCJI ZABYTEKÓW

**Dom mieszkalny i stodoła
l. 30. XX w.**

ul. Wyszyńskiego 2

Budynek mieszkalny, wolnostojący, usytuowany do ciągu komunikacyjnego elewacją boczną wschodnią, elewacja frontowa wychodzi na południe.

Jest to budynek jednokondygnacyjny z wysokim poddaszem, trójtraktowy, otynkowany, zaprojektowany na planie prostokąta. Dach jest dwuspadowy, pokryty dachówką karpiówką. Natomiast więźba dachowa - jętkowa.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Na ścianie frontowej znajdują się 4 otwory okienne (jedno na poddaszu). Otwory okienne ułożone są symetrycznie. Dwa skrajne są trójdzielne, centralne natomiast 15-dzielne (w osi pionowej pięcio-, w osi poziomej trójdzielne). Otwór okienny poddasza w stylu bawolego okna w kształcie kwadratu. Otwory okienne jak i obramowania zostały odnowione, pomalowane białą farbą olejną.

Na ścianie bocznej od strony ulicy zakomponowane są trzy otwory okienne, w tym jedno na drugiej kondygnacji (poddasze). Otwory okienne są rozmieszczone symetrycznie, dwudzielne w osi pionowej i, podobnie jak na ścianie frontowej, zostały odnowione, a obramowania są pokryte białą farbą olejną.

Na podwórzu znajduje się murowana stodoła skierowana ścianą frontową do ulicy. Głównym materiałem budowlanym jest cegła oraz kamień polny. Zaprojektowana na planie prostokąta z dodatkową drewnianą dobudówką. Jest jednokondygnacyjna, posiada użytkowe poddasze. Dach dwuspadowy pokryty jest dachówką karpiówką. Na ścianie frontowej znajdują się skrzydłowe drzwi, sprzed 1945 roku, drewniane, w których zostały wymienione zawiasy i zasuwki.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy o wpisanie zespołu budynków do Ewidencji Zabytków, ponieważ stanowi on przykład dawnego budownictwa, jakie stosowano we wsi Osolin w XX wieku. Zachowała się oryginalna bryła i budulec.

Dom mieszkalny
l. 30. XX w.

ul. Wyszyńskiego 62

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Budynek wolnostojący, usytuowany do ciągu komunikacyjnego elewacją frontową w kierunku wschodnim.

Jest to budynek zespolony, łączący dom mieszkalny z pomieszczeniem gospodarczym - dobudówką. Budowla czworoboczna, założona na planie prostokąta, jednokondygnacyjna, posiadająca użytkowane, gospodarcze poddasze oraz dobudówki: jedną na północnej ścianie bocznej, drugą - na ścianie tylnej.

Elewacja frontowa posiada trzy osie.

Podstawowym materiałem budowlanym jest cegła. Budynek jest murowany. Mury zewnętrzne są otynkowane. Dach dwuspadowy, pokryty dachówką karpiówką, kładzioną. Dach nad przybudówką przy ścianie tylnej pokryty jest dachówką klasztorną.

W części mieszkalnej osadzone są drzwi wejściowe drewniane (nowe). W częściach bocznych ganku znajdują się nadświetla. Otwory okienne są drewniane, niejednolite (lewe dwunastodzielne, prawe zaś czterodzielne).

Za domem zbudowano murowaną piaskownicę, wedle relacji właściciela, sprzed 1945 roku.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Układ funkcjonalny wnętrza jest prosty. Po prawej stronie znajduje się kuchnia, po lewej – izba spełniająca funkcję wypoczynkową, do której wchodzi się bezpośrednio z sieni. W izbie wypoczynkowej znajduje się piec kafłowy w odcieniach zieleni. Według relacji właściciela piec powstał jeszcze przed 1945 rokiem i jest wciąż użytkowany (*zdjęcie obok*). W izbach podłoga wyłożona jest deskami drewnianymi.

Postulujemy o wpisanie budynku do Ewidencji Zabytków, ponieważ stanowi on przykład dawnego budownictwa, jakie stosowano we wsi Osolin w XX wieku. Zachowała się oryginalna bryła i budulec.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

**Dom mieszkalny
Pocz. XIX w.**

ul. Piłsudskiego 19

Budynek ten stanowi przykład jednego z najstarszych zabudowań we wsi Osolin; właściciel uważa, że powstał najprawdopodobniej ponad 200 lat temu.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Jest to budynek wolnostojący, usytuowany w stosunku do ciągu komunikacyjnego kalenicowo. Leży poniżej poziomu wyznaczonego przez ulicę. Dom jest jednokondygnacyjny z niskim poddaszem, niepodpiwniczony, murowany i otynkowany. Budowla czworoboczna, zaprojektowana na planie prostokąta.

Na fasadzie znajdują się trzy otwory okienne, drewniane. Dwa skrajne są trójdzielne, trzecie, znajdujące się przy wejściu, jest węższe. Okna umieszczone są w charakterystyczny dla wiejskiej zabudowy sposób: nisko nad poziomem podłoża. Wejście drewniane, w opasce.

Dach jest dwuspadowy, wyłożony dachówką karpiówką, kładzioną.

Na ścianie tylnej umieszczono trzy otwory okienne (prostokątne, o zróżnicowanych wymiarach). W ścianie szczytowej zakomponowano dwa wąskie, prostokątne otwory okienne (oświetlające poddasze).

Wnętrze jest zaprojektowane w sposób prosty: z wąskiego korytarza na lewo wchodzi się do niewielkiej izby mieszkalnej, na prawo zaś – do kuchni. Przy wejściu znajdują się „prowizoryczne” schody prowadzące na poddasze (obecnie nieużytkowane). Podłoga w całym budynku jest drewniana, zaś ściany zaklejone współczesną tapetą pozorującą linię cegieł.

Na tyłach budynku rozciąga się wielki ogród, który właściciel obsadził drzewami z różnych części świata (m.in. gatunkami z Dalekiego Wschodu).

Postulujemy o wpisanie budynku do Ewidencji Zabytków, ponieważ jest jedynym, który ocalał we wsi Osolin z okresu sprzed dwustu lat. Zachował swoją oryginalną bryłę, podział wewnątrz oraz budulec.

**Dom mieszkalny i zabudowa gospodarcza
Z l. 20-30. XX w.**

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

ul. Piłsudskiego 21

Zespół budowlany złożony z domu mieszalnego połączonego z częścią gospodarczą: stodołą i stajnią (obecnie rolę tę spełnia wybudowana kilka lat temu na tej posesji nowoczesna stajnia).

Dom mieszkalny, wolnostojący, zaprojektowany jest na planie prostokąta. Ustawiony szczytowo w stosunku do ciągu komunikacyjnego. Składa się z dwóch części: o funkcjach mieszkalnych oraz gospodarczych. Budynek jest jednokondygnacyjny z poddaszem, niepodpiwniczony. Mury i otynkowane.

Na fasadzie części mieszkalnej znajduje się jeden prostokątny otwór okienny wzięty w opaskę. Na ścianie szczytowej – trzy otwory okienne wzięte w białą opaskę – dwa

symetryczne w części dolnej i jedno na poddaszu. Tuż pod dachem przebiega szeroki gzyms listwowy, prosty. Wejście poprzedzone drewnianym gankiem z daszkiem dwuspadowym. Dach dwuspadowy, pokryty jest blachą.

Część gospodarczą wyróżniają okna, które nie wszystkie ujęte zostały w opaski oraz dach wyłożony oryginalną dachówką karpiówką.

Stodoła skierowana jest kalenicowo w stosunku do ulicy (naprzeciw domu mieszkalnego). Datowana jest na 1922 r. (data umieszczona na ścianie szczytowej). Zaprojektowana jest na planie prostokąta; z przodu do ściany szczytowej przylega drewniana przybudówka. Materiał budowlany stanowi cegła. Wrota drewniane, oryginalne. Dach jest dwuspadowy – pokryty blachą.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Dawna stajnia zbudowana jest na planie prostokąta. W całości drewniana z oryginalnymi, również drewnianymi, wrotami. Dach jest dwuspadowy, wyłożony cegłą karpówką.

Postulujemy o wpisanie kompleksu budynków do Ewidencji Zabytków, ponieważ stanowi on ciekawy przykład budownictwa folwarcznego z początkowych lat XX w. W większości zachował się oryginalny budulec; nie została zmieniona bryła i podział wnętrza.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Dom mieszkalny i stodoła l. 30. XX w.

ul. Piłsudskiego 29

Budynek wolnostojący, usytuowany w stosunku do ciągu komunikacyjnego szczytowo. Zaprojektowany na planie prostokąta. Obiekt jest jednokondygnacyjny z poddaszem, niepodpiwniczony. Dzieli się na dwie części: pierwsza to dom mieszkalny, druga zaś to stodoła.

Dom jest murowany i otynkowany. Wejście poprzedzone drewnianym gankiem z daszkiem dwuspadowym. Na ścianie szczytowej zakomponowane zostały trzy drewniane otwory okienne, prostokątne, w murowanych opaskach (dwa w części parterowej – z drewnianymi okiennicami; pojedyncze na poddaszu). Parter od poddasza oddziela gzyms ząbkowy.

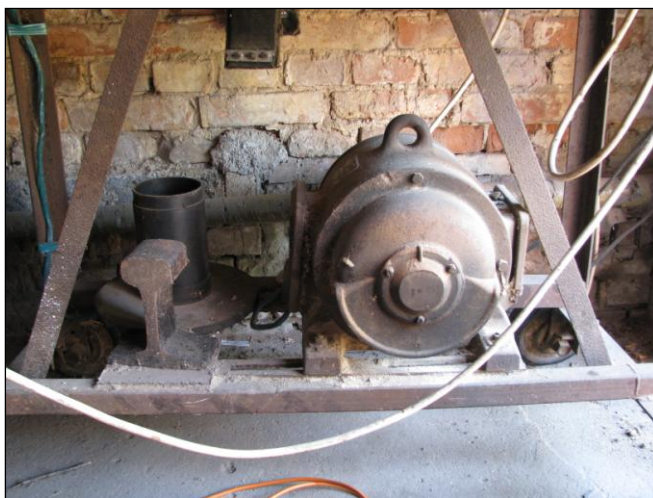
Dach dwuspadowy wyłożony dachówką karpiówką.

Wnętrze nie zachowało dawnego wyglądu – zostało przebudowane. Nietknięte zostało jedynie poddasze.

Druga część budynku – stodoła – zachowana została w oryginalnej formie. Jedynie dach, dwuspadowy, wyłożony jest blachą. Wewnątrz stodoły zachowały się oryginalne drewniane przypory.

Właściciel posesji zachował również stary silnik produkcji niemieckiej (prawdopodobnie z lat 30. – rok produkcji nieczytelny na zatartej tabliczce z niewyraźnym napisem) – przechowywany obecnie w stodole (zdjęcie obok).

Postulujemy o wpisanie budynku do Ewidencji Zabytków ze względu na unikalny wygląd zewnętrzny budynku (rzadko spotykany we wsi Osolin gzyms ząbkowy) oraz zachowaną oryginalną bryłę i drewnianą stodołę z oryginalną więźbą dachową.

Dom mieszkalny i stodoła l. 20. XX w.

ul. Piłsudskiego 91

Budynek wolnostojący, usytuowany elewacją frontową do głównego ciągu komunikacyjnego w kierunku południowo-wschodnim. Budowla jest jednokondygnacyjna z zagospodarowanym poddaszem, założona na planie prostokąta, na oryginalnych fundamentach, podpiwniczona. Budynek posiada również murowany komin.

Podstawowym materiałem budowlanym jest cegła. Mury zewnętrzne są otynkowane. Dach dwuspadowy pokryty jest dachówką ceramiczną holenderką, kładzioną.

Na ścianie frontowej znajduje się symetrycznie rozmieszczona para drzwi, z lewej przedwojenne, drugie wymienione; wejście lewe poprzedzone dwustopniowymi schodami sprzed 1945 roku z obustronnym, ceglany murkiem; wejście prawe poprzedzone dwustopniowym podestem o różnej wielkości. Na ścianie frontowej występują cztery otwory okienne o różnej wielkości i różnym rozmieszczeniu, oraz dwa otwory okienne od podpiwniczenia pionowo symetrycznie podzielone, sprzed 1945 roku. Okna od lewej: pierwsze sześciokątne, równomiernie podzielone w osi pionowej, w osi poziomej podzielone w stosunku 1:2 w kształcie kwadratu. Kolejne małe okno, podzielone poziomo, równomiernie na dwie części w kształcie prostokąta. Następnie dwa, takie same, podzielone nierównomiernie, w osi pionowej w stosunku 1:2.

Na ścianie wschodniej znajdują się drewniane drzwi, sprzed 1945 roku, z wejściem dla zwierząt domowych, z wymienionymi zawiasami i zasuwami, ponad drzwiami występują poziomo ułożone deski, drzwi zbite z desek ułożonych pionowo. Na wschodniej ścianie bocznej są dwa otwory okienne, nierównomiernie rozmieszczone, wymienione; na drugiej kondygnacji otwór okienny w trakcie wymiany, oraz dwa małe otwory, zamurowane, symetrycznie rozmieszczone.

Na ścianie tylnej wyróżniamy dwa otwory okienne nierównomiernie rozłożone, nowe, o kształcie prostokąta, różnej wielkości, 1 na poddaszu-obramienie drewniane, z zadaszeniem dachówkowym wystającym poza konstrukcję otworu

okiennego, podzielone w osi poziomej w stosunku 1:2. W ścianie tylnej budynku od strony podwórza dwa małe otwory wentylacyjne na wysokości podpiwniczenia.

Na ścianie bocznej zachodniej trzy otwory okienne, w tym jedno od poddasza trójkątne i dwa rozmieszczone symetrycznie na drugiej kondygnacji (lewe sześciokątne równomierne, prawe trójkątne nierównomierne - lewa część podzielona na pół w stosunku 1:2);

Przybudówka powstała na planie prostokąta. Jest otynkowana, posiada dwa otwory okienne, otwór okienny na ścianie wschodniej budynku dziewięciokątne równomierne, w kształcie kwadratu; na ścianie tylnej budynku sześciokątne równomierne, w kształcie prostokąta. Przybudówka posiada również komin wyrastający na wysokość ok. 1 m ponad wieżbę dachową.

Na podwórzu znajduje się stodoła ze ścianą szczytową w kierunku południowym, powstała na planie prostokąta (według relacji właściciela powstała w 1932 r., jako drewniana budowla, która w latach 40-tych uległa spaleni). Posiadała przybudówkę, którą również strawił pożar. Zachowały się jedynie metalowe elementy na ścianie bocznej, od strony zachodniej. Obecna stodoła jest dwukondygnacyjna, podpiwniczona, murowana. Głównym materiałem budulcowym jest czerwona cegła. Dach dwuspadowy, pokryty jest dachówką holenderką.

Wieżba dachowa w konstrukcji drewnianej, jętkowej, wsparta na rozmieszczonych regularnie słupach. Budynek jest symetrycznie podzielony wzdłuż osi poziomej. Drzwi na ścianie szczytowej oraz przeciwległej drewniane, dwuskrzydłowe. W drzwiach wymieniono jedynie zasuwę i zawiasy. Występują również drzwi na wysokości drugiej kondygnacji na ścianie zachodniej, drewniane, będące łącznikiem z przybudówką.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Postulujemy o wpisanie budynku do Ewidencji Zabytków, ponieważ stanowi on przykład dawnego budownictwa, jakie stosowano we wsi Osolin w XX wieku. Zachowała się oryginalna bryła i budulec.

KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WSI

Osolin zmienia dotychczasowy swój charakter: ze wsi rolniczej staje się głównie wsią usługową, oferującą przede wszystkim możliwość odpoczynku na łonie natury. Znikają pola uprawne i pastwiska, upadła hodowla bydła. Mieszkańcy Osolina powoli zaczynają nastawiać się na prowadzenie gospodarstw agroturystycznych: przeprowadzają remonty w celu podniesienia standardu swoich domostw (75% ich stanu stanowią budynki powstałe przed 1945 r.). Występujący pod koniec XX wieku trend do budowy domków letniskowych doprowadził do powstania kilku osiedli otaczających historyczną część Osolina. Występujące powyższe tendencje wymagały wprowadzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Stosowną uchwałą dotyczącą miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obrębu Osolin podjęła Rada Miejska w Obornikach Śląskich⁴⁹. Posiada ona szczególne znaczenie wobec faktu, że teren Osolina objęty jest strefą „B” ochrony konserwatorskiej, a także strefą „K” (ochrony krajobrazu kulturowego). Funkcjonowanie ustawy sprzyjać winno zachowaniu walorów historycznych centralnej części wsi, które charakteryzuje zabudowa zagrodowa z budynkami mieszkalnymi jednorodzinными wolnostojącymi lub bliźniaczymi, o niskiej intensywności zabudowy (maksymalnie do 2 mieszkań w budynku). Kształtowanie zabudowy winno uwzględniać istniejące walory krajobrazowe oraz skalę, formę, detal architektoniczny i materiały charakterystyczne dla regionalnego budownictwa.

⁴⁹ Uchwała nr 0150/XXXVI/266/05 Rady Miejskiej w Obornikach Śląskich z dnia 08.09.2005 r. w sprawie miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla gminy Oborniki Śląskie oraz obrębów: Bagno, Morzęcin Wielki, Morzęcin Mały, Osolin, Siemianice, Wielka Lipa-Osola.

Palącą potrzebą staje się wobec występującego problemu degradacji stanu fizycznego przeprowadzenie remontów istniejących zabudowań a także dokonywanie ich przekształceń w formie adaptacji istniejących budynków mieszkalnych i gospodarczych na cele zabudowy mieszkaniowej oraz usług towarzyszących z zachowaniem cech historycznych. Powstające nowe budynki winny być sytuowane z zachowaniem historycznej linii zabudowy.

Ze względu z kolei na przynależenie wsi do strefy „K” – ochrony krajobrazu kulturowego - wysokość modernizowanej lub nowo realizowanej zabudowy nie powinna przekroczyć 2 kondygnacji nadziemnych plus poddasze użytkowe, lecz nie więcej niż 12 m licząc od poziomu terenu (najniższego) do szczytu kalenicy. Dachy ich winne zachować symetryczny układ połaci i kryte być dachówką ceramiczną lub materiałem dachówkopodobnym w kolorze (w odcieniach) czerwieni i brązu. Ponadto bryła budynku nawiązać winny do istniejącej w sąsiedztwie zabudowy o charakterystycznych cechach regionalnych.

Wobec skłonności mieszkańców wsi do prowadzenia gospodarki agroturystycznej winna powstać odpowiednia infrastruktura turystyczna na wydzielonych działkach, głównie wokół pomieszczonego we wsi stawu. Niezbędna staje się budowa obiektów dla potrzeb sportu i rekreacji wraz z urządzeniami związanymi z ich obsługą połączone z zaprojektowaniem zieleni urządzonej. Zachowane winno przy tym być harmonijne współistnienie krajobrazu przyrodniczego z historyczną zabudową lub wyglądem ukształtowanym w wyniku działalności ludzkiej (np. na obrzeżach wsi).

Do lokalnej atrakcji turystycznej należeć by mogły otworzone i odpowiednio zagospodarowane punkty archeologiczne związane z odkryciami pozostałości m.in. po kulturze łużyckiej czy średniowiecznej. W Osolinie znajdują się tereny o rozpoznanej zawartości stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej⁵⁰, charakteryzujących się własną formą krajobrazową i wyróżniających się w rzeźbie terenu. Należałoby stworzyć odpowiednie drogi dla turystów zmotoryzowanych lub pieszych a także odpowiednie zaplecze gastronomiczno-usługowe.

Tutejszy mikroklimat – podobny jak w Obornikach Śląskich – umożliwi rozbudowę Osolina i przeobrażenie go na miejscowość uzdrowską. Obecnie prężnie postępuje sprzedaż gruntów pod budowę domków jednorodzinnych dla mieszkańców okolicznych większych miast, m.in. z Wrocławia. Niezbędne byłoby stworzenie odpowiedniej infrastruktury turystycznej: wybudowanie drogi ułatwiającej dotarcie do wspomnianego wyżej stawu, wybudowanie parkingów, uruchomienie punktów gastronomicznych.

Okoliczne lasy to swoisty raj dla grzybiarzy i rowerzystów. Dla tych drugich istnieje możliwość poruszania się tylko na zasadach jazdy ekstremalnej: wskazane byłoby wytyczenie ścieżek rowerowych chroniących lasy przed degradacją.

⁵⁰ Osolin znajduje się w strefie „W” ochrony relikwów archeologicznych. Wykaz stanowisk archeologicznych zawiera jest w Aneksie.

S P I S M A P

1. Współczesna mapa turystyczna Osolina wraz z okolicą (kartografia: Róża Spliszewska), w: *Wzgórza Trzebnickie i Dolina Baryczy. Przewodnik rowerowy*. Wrocław 2006;

2. Esdorf (dzis. Osolin) na mapie z 1885 r., w: Dział kartograficzny Biblioteki Uniwersyteckiej, Oddział „Na Piasku” we Wrocławiu;

3. Mapa wsi Esdorf z 1939 r., w: Heinz Pfesdorf, strona internetowa: <http://home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>

BIBLIOGRAFIA

Opracowania:

Czechowicz B., Dobrzyniecki A., *Miasto i Gmina Oborniki Śląskie. Inwentaryzacja krajoznawcza województwa wrocławskiego*, zeszyt 18, Wrocław 1994.

Knie J. B., *Alphabetisch – Statistisch – Topographische Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orto der Königl. Preus. Provinz Schlesien...*, Breslau 1830.

Księga Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej. Przeszłość – współczesność – przyszłość, pod red. K. M. Pudły, Oborniki Śląskie 2008.

Lamparska J., *Tajemnicze zakątki na północny wschód od Wrocławia*, Wrocław 2007

Magierska A., *Ziemie zachodnie i północne w 1945 r.* Warszawa 1978.

Uchwała nr 0150/XXXVI/266/05 Rady Miejskiej w Obornikach Śląskich z dnia 08.09.2005 r. w sprawie miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla gminy Oborniki Śląskie oraz obrębów: Bagno, Morzęcin Wielki, Morzęcin Mały, Osolin, Siemianice, Wielka Lipa-Osola.

Wytyczne konserwatorskie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Oborniki Śląskie, oprac. Z.Gałuszka, S.Wróbel, Wrocław 2003.

Wzgórza Trzebnickie i Dolina Baryczy. Przewodnik rowerowy, pod red. W. Ranszka, Wrocław 2006.

Zeszyty Obornik Śląskich nr 3. Dawna i nowa tradycja. Zasoby dokumentów do dziejów Dolnośląskiej Ziemi Obornickiej w Archiwum Państwowym we Wrocławiu (1175-1945), pod red. K. M. Pudły, Oborniki Śląskie 2005.

Ziemia trzebnicka, Wrocław 1963.

Zimmermann F., *Beitrage zur Beschreibung von Schlesien*, Brieg 1785.

Żak Z., *Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa – Osolin: zespół dworsko-folwarczny*, maj 1997.

Zespoły archiwalne:
Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej, nr zespołu 1129, Archiwum Państwowe we Wrocławiu

Strony internetowe:
<http://home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>

<http://www.osolin.pl/>

<http://www.uher.pl>

www.pl.wikipedia.org/wiki/Osolin

www.sposolin.x.wp.pl/historia.htm

www.baza.archiwa.gov.pl

www.miasta.gazeta.pl/wroclaw

www.verwaltungsgeschichte.de

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

A N E K S

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WE WSI OSOLIN⁵¹

Osolin obszar 74-26 AZP

L.p.	nr stanowiska	określenie	Datowanie	uwagi
12.1	stan. nr 34/32	kurhan	Chronologia nieokreślona	Objęty strefą „W” ochrony konserwatorskiej

Osolin obszar 74-27 AZP

L.p.	nr stanowiska	określenie	Datowanie	uwagi
12.2	stan. nr 1/190	śląd osadnictwa cmentarzysko śląd osadnictwa	neolit kultura łużycka, V okres epoki brązu - okres halsztacki kultura przeworska, okres wpływów rzymskich	
12.3	stan. nr 2/191	śląd osadnictwa	epoka kamienia	
12.4	stan. nr 7/192	punkt osadniczy	kultura łużycka	
12.5	stan. nr 8/193	punkt osadniczy śląd osadnictwa	pradzieje średniowiecze	
12.6	stan. nr 9/149	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy;	epoka kamienia kultura łużycka pradzieje	

Osolin- obszar 75-27 AZP

L.p.	nr stanowiska	określenie	Datowanie	uwagi
12.7	stan. nr 3/1	osada śląd osadnictwa	kultura łużycka, V okres epoki brązu - okres halsztacki pradzieje	
12.8	stan. nr 4/2	osada śląd osadnictwa	kultura łużycka, V okres epoki brązu - okres halsztacki pradzieje	
12.9	stan. nr 5/3	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	epoka kamienia kultura łużycka, V okres epoki brązu - okres	

⁵¹ Uchwała nr 0150/XXXVI/266/05 Rady Miejskiej w Obornikach Śląskich z dnia 08.09.2005 r. w sprawie miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla gminy Oborniki Śląskie oraz obrębów: Bagno, Morzęcin Wielki, Morzęcin Mały, Osolin, Siemianice, Wielka Lipa-Osola.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

			halsztacki pradzieje	
12.10	stan. nr 6/4	osada osada śląd osadnictwa	kultura łużycka wczesne średniowiecze pradzieje	
12.11	stan. nr 10/5	śląd osadnictwa	epoka kamienia	
12.12	stan. nr 11/6	śląd osadnictwa	epoka kamienia	
12.13	stan. nr 12/7	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	pradzieje wczesne średniowiecze, faza młodsza średniowiecze	
12.14	stan. nr 13/8	śląd osadnictwa śląd osadnictwa punkt osadniczy	epoka kamienia okres wpływów rzymskich pradzieje	
12.15	stan. nr 14/9	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze, faza młodsza	
12.16	stan. nr 15/10	punkt osadniczy	kultura łużycka	
12.17	stan. nr 16/11	śląd osadnictwa punkt osadniczy	pradzieje średniowiecze	
12.18	stan. nr 17/12	śląd osadnictwa	Pradzieje	
12.19	stan. nr 18/13	punkt osadniczy	kultura łużycka	
12.20	stan. nr 19/14	śląd osadnictwa punkt osadniczy	epoka kamienia kultura łużycka	
12.21	stan. nr 20/15	śląd osadnictwa punkt osadniczy	epoka kamienia kultura łużycka	
12.22	stan. nr 21/16	śląd osadnictwa punkt osadniczy	kultura łużycka pradzieje	
12.23	stan. nr 22/17	śląd osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa	epoka kamienia kultura łużycka pradzieje	
12.24	stan. nr 23/18	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	pradzieje wczesne średniowiecze, faza młodsza	
12.25	stan. nr 24/19	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	epoka kamienia kultura łużycka kultura przeworska (?)	
12.26	stan. nr 25/20	śląd osadnictwa	epoka kamienia	

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

12.27	stan. nr 26/21	śląd osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia pradzieje	
12.28	stan. nr 27/22	śląd osadnictwa punkt osadniczy punkt osadniczy	kultura łużycka pradzieje wczesne średniowiecze, faza młodsza	
12.29	stan. nr 28/23	śląd osadnictwa punkt osadniczy	kultura łużycka pradzieje	
12.30	stan. nr 29/24	punkt osadniczy punkt osadniczy punkt osadniczy	kultura łużycka kultura przeworska pradzieje	
12.31	stan. nr 30/25	śląd osadnictwa ślad osadnictwa punkt osadniczy śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia kultura łużycka (?) pradzieje pradzieje wczesne średniowiecze (?), faza młodsza	
12.32	stan. nr 31/26	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia pradzieje	
12.33	stan. nr 32/27	śląd osadnictwa	kultura łużycka	
12.34	stan. nr 33/28	śląd osadnictwa	kultura łużycka	

Heinz Pfesdorf, *Esdorf*. <http://home.arcor.de/schlesienonline/esdorf/esdorf.html>
(strona w języku niemieckim)

Esdorf

von Heinz Pfesdorf

Lage:

Esdorf liegt in Niederschlesien im Kreis Trebnitz, 32 km nordwestlich von Breslau, westlich der Kreisstadt und 6,5 km nordwestlich von Obernigk. Die Eisenbahnlinie Breslau – Trachenberg verläuft über Obernigk - Ritschedorf und 0,2 km nach Ritschedorf durch die Gemarkung von Esdorf bis 1,5 km nach der Hexenbrücke. Die Bahnstation für Esdorf war bis 1945 Ritschedorf, sie wurde zwischenzeitlich in Esdorf, heute Osolin, umbenannt. Esdorf grenzt an Groß Leipe, Ritschedorf, Heinzendorf, Klein Breesen, Groß Breesen, Krumpach, und Klein Muritsch.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Bahnhof Ritschedorf Foto: Andreas Klix, 2002

von der Hexenbrücke in Esdorf Foto: Günter Pfsdorf, 1994

Geschichte:

Wie aus dem Geschichtsunterricht in der Schule und den Erzählungen von Pater Hyazinth Theodor Mende (Heinzendorf) hervorgeht, wurde Esdorf im Jahre 1208, gefördert von der heiligen Hedwig, aus dem Geschlecht Andechs und Meran, und von einem Mann namens Esil, nach dem es auch benannt wurde, gegründet. Esdorf war in den ersten Jahren ein kleines und unbedeutendes Dorf. Esdorf bestand nur aus einigen Bauernhöfen, die nur einen geringen Teil der Fläche nutzten. Geschichtliche Aufzeichnungen, sofern überhaupt vorhanden, könnten in Heinzendorfer Kloster zu finden sein. Im Wald in Richtung Heinzendorf befinden sich die Tartarengruben und in Richtung Groß Leipe der Totenberg. Hierzu wird berichtet, dass die Bewohner von Esdorf, Heinzendorf und umliegenden Orten sich vor den angreifenden Tartaren versteckt haben und der Totenberg als Schlachtfeld auf dem dann auch die Toten begraben wurden, gedient hat. Später, etwa 1320, wurde ein Gut gegründet.

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Kloster Heinzendorf Foto: Andreas Klix, 2002

Schloss in Esdorf Foto: Günter Pfesdorf, 1994

Das Gut umfasst neben dem Schloss mit großem Park, Stallungen, Wirtschaftsgebäude und Wohnhäuser. Zum Gut gehörten etwa 350 ha Wald, Wiesen und Ackerland. Wie von Pater Hyazinth weiter berichtet, wurde das Gut vom Kloster Heinzendorf verwaltet und von einem Lehnsmann bis etwa 1805 bewirtschaftet. Das Kloster Heinzendorf soll durch einen unterirdischen Gang mit dem Schloss in Esdorf verbunden gewesen sein.

Nach dem 1. Weltkrieg, in den Jahren 1920 bis 1932, haben sich viele Familien, überwiegend aus den umliegenden Ortschaften kommend, wie Stroppen, Gellendorf, Klein Muritsch, Krumpach, Groß Leipe, usw. in Esdorf angesiedelt. Das Gut wurde in Teilen nach und nach verkauft. Der letzte Besitzer, bis 1932, war die Familie Schade. Das Schloß wurde für kurze Zeit behördlich genutzt und 1937 an eine Familie Höserich, die es bis 1945 bewohnte, verkauft.

Eine Kirche hat es in Esdorf nie gegeben. Dies dürfte auf die Verbindung mit Heinzendorf zurückzuführen sein. Der katholische Teil der Bewohner von Esdorf wurden von Heinzendorf und der evangelische Teil von Stroppen aus betreut.

Das Dorf

1935 bis 1945, Einwohner: 511, Bürgermeister: Nitschke Gustav,

- 102, Anwesen, 137 Haushalte

- *Berufsstruktur: 12 Siedler, 12 Bauern, 37 Landwirte, 17 Handwerker, 13 Arbeiter,*
- *16 Witwen, 9 Kaufleute, 7 Auszügler, 13 Staatsbedienstete, 1 Rentner.*

Es gab insgesamt 61 Bauern, Landwirte und Siedler, wovon jeder etwa 1 bis 12 ha bewirtschaftete.

Feuerwehrhaus, Anwesen Kloß, Wohnhaus Pfesdorf Foto: Andreas Klix,2002

Krämerladen Schröer, Park, Haus Thiel, dahinter stand das Kriegerdenkmal Foto: Günter Pfesdorf, 1994

Neben der Landwirtschaft, die die Struktur des Dorfes geprägt hat, gab es eine Kartoffelbrennerei, eine Windmühle, einen Schmied, einen Stellmacher, einen Tischler, drei Gasthäuser, zwei Fleischer, einen Bäcker, einen Krämerladen, einen Friseur, eine Post, eine Schule und auch noch das Schloss mit Park und Teich. Für die Bewirtschaftung, des Waldes, etwa 400 ha, und der Teiche gab es den Forstbesitzer.

Die 102 Anwesen sind im Ortsplan und die 137 Familien in der Namensliste dargestellt.

Die Verwaltung : Postbezirk: Esdorf – Obernigk Land, Amtsbezirk: Leipe, Amtsgerichtsbezirk: Trachenberg, Schiedsmann: Stolke Richard in Esdorf, Schulbezirk: *Esdorf mit weiteren Ortschaften, Groß Breesen, Groß Leipe, Klein Muritsch, Leiter: Lehrer Kriebel, Kirchenbezirk: Heinzendorf katholisch, Stroppen evangelisch.*

Ortsplan

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

**ODNOWA WSI
DOLNOŚLĄSKIEJ**

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Namensliste Teil 1 (Haushalte im Ortsplan positioniert) X = Nicht geflüchtet

Nr.	Name	Vorname	Beruf		Nr.	Name	Vorname	Beruf	
1	Altermann	Fritz	Siedler		52	Lache	Paul	Landwirt	
2	Anders	Adolf	Bauer		53	Land		Siedler	
3	Artl	Max	Holzkaufmann		54	Lormes	Ida	Witwe	x
4	Barth	Hermann	Siedler	x	55	Lormes	Paul	Landwirt	
5	Barth	Klara	Siedlerin		56	Maiwald	Emma	Witwe	
6	Bartsch	Franz	Uhrmacher	x	57	Majunke	Karl	Reichsbahnarbeiter	
7	Bartsch	Gustav	Landwirt		58	Marofke	Paul	Landwirt	
8	Bartsch	Max	Bauer		59	Mathys	Wilhelm	Friseur	
9	Bauch	Karl	Landwirt		60	Michaelis	Wilhelm	Tischler	
10	Birke	Fritz	Straßenwärter		61	Michalski	Anton	Lehrer a. D.	
11	Böhm	Reinhold	Zimmermann		62	Münsberg	Gustav	Landwirt	
12	Cebulla	Egon	Hilfsförster a. D.		63	Nehring	Hermann	Bauer	
13	Eichos	Karl	Siedler		64	Neugebauer	Georg	Bäckermeister	x
14	Dalibor	Hermann	Forstbesitzer		65	Nitschke	Gustav	Landwirt	
15	Dittmann	Paul	Bauer		66	Pfennig	Robert	Schmied	
16	Feige	Ernst	Rb.-Arbeiter		67	Pfedorf	Alfred	Siedler	
17	Feige	Georg	Landwirt		68	Philipp	Hermann	Landwirt	
18	Fiebig	Gertrud	Landwirtin		69	Philipp	Karl	Landwirt	x
19	Fiege	Karl	Landwirt		70	Pinno	Eduard	Landwirt	x
20	Fiege	Paul	Schrankenwärter		71	Pohl	Hermann	Siedler	
21	Fleischer	August	Landwirt		72	Prause	Auguste	Bäuerin	
22	Fleischer	Fritz	Bauer		73	Rachow	Helmut	Bauer	
23	Fürstenberg	Karl	Betonpolier		74	Radschinsky	Max	Landwirt	
24	Gärtner	Meta	Landwirtin		75	Reibeholz	Albert	Brennereiverwalter	
25	Galz	Ida	Witwe		76	Rode	Paul	Zimmermerpolier i.R	
26	Gernbus	Hermann	Schrankenwärter	x	77	Rother	Hermann	Stellmachermeister	
27	Girlich	Karl	Bauer		78	Ruhm	Walter	Heizer	
28	Gießmann	Wilhelm	Gastwirt		79	Sauermann	Ottillie	Witwe	
29	Gomol		Landwirt		80	Schaaf	Gustav	Landwirt	
30	Gorsitzke		Landwirt		81	Schaaf	Wilhelm	Wächter	
31	Hänsch	Wilhelm	Kellner	x	82	Schaaf	Willi	Landwirt	x
32	Halfter	Alfons	Lehrer a. D.		83	Schawenka		Siedler	

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

33	Handke	Frieda	Bäuerin		84	Scheunert	Luise	Auszüglerin	
34	Hahn		Landwir		85	Scholz	Paul	Landwirt	x
35	Hauschild	Hermann	Landwirt		86	Scholz	Erich	Landwirt	
36	Hein	Paul	Maurerpolier		87	Scholz	Hermann	Landwirt	
37	Heinrich	Gustav	Landwirt		88	Schröer	Emilie	Witwe	
38	Herzog	Adolf	Tischler	x	89	Schubert	Otto	Landwit	
39	Hilse	Karl	Rentner	x	90	Sotzny	Heinrich	Landwirt	
40	Höhne	Wilhelm	Siedler		91	Stebohne	Hermann	Betonpolier	
41	Kammer	Josef	Landwirt	x	92	Stebohne	Walter	Arbeiter	
42	Kaspa		Siedler		93	Stiller	Hermann	Landwirt	
43	Keil	Paul	Landwirt	x	94	Stolke	Richard	Landwirt	
44	Kerger		Landwirt		95	Thiel	August	Polizeibeamter a. D.	
45	Kiesewetter	Emma	Bäuerin		96	Vallentin	Hans	Siedler	
46	Kloß	Josef	Bauer		97	Walter	Richard	Landwirt	x
47	Kosel	Marie	Witwe		98	Wein	Artur	Siedler	
48	Kraft	Hermann	Gastwirt		99	Wieder	Johann	Landwirt	x
49	Krautwurst	Max	Fleischermeister		100	Zirpel	Hermann	Bauer	
50	Kupke	Gustav	Landwirt	x	101	Hilbig		Kaufmann	x
51	Kusche	Reinhold	Landwirt		102	Fürstenberg	Herbert	Zimmermann	

Namensliste Teil 2 (Haushalte mit Wohnung in positionierten Anwesen)

Nr.	Name	Vorname	Beruf		Nr.	Name	Vorname	Beruf	
103	Büttner	Paul	Kaufmann		121	Lomes	Erich	Arbeiter	
104	Eckert	Gustav	Auszügler		122	Majunke	Marta	Witwe	
105	Fiebig	Anna	Witwe		123	Nitschke	Fritz	Arbeiter	
106	Förster	Josepha	Witwe		124	Prause	Fritz	Fuhrunternehmer	
107	Franke	Anna	Schrankenwärterin		125	Radoy	Helene	Witwe	
108	Franke	Käthe	Witwe		126	Radoy	Martha	Witwe	
109	Galz	Paul	Arbeiter		127	Raphael	Elisabet	Witwe	x
110	Götze	Hermann	Zementfcharbeiter		128	Rother	Bruno	Arbeiter	
111	Grams	Anton	Arbeiter		129	Schaaf	Karl	Auszügler	
112	Groß	Maria	Arbeiterin		130	Scheibel	Ida	Auszüglerin	
113	Hauschild	Gustav	Lokomotivführer		131	Scheunert	Luise	Auszüglerin	
114	Heintke	Paul	Auszügler		132	Schikora	Richard	Bäckermeister	x
115	Hoffmann	Erna	Arbeiterin		133	Scholz	Auguste	Witwe	

116	Hösserich	Robert	Schloßbesitzer	x	134	Schulz	Martha	Witwe	
117	Kießmehl	Paul	Arbeiter		135	Stolke	Pauline	Auszüglerin	x
118	Kosel	Marie	Witwe		136	Thorand	Anna	Arbeiterin	
119	Kudodoke	Josef	Reichsbahn Arbeit.		137	Zackrzweski	Franz	Arbeiter	x
120	Kurde	Otto	Arbeiter						

X = Nicht geflüchtet

Öffentliche Einrichtungen

01	Schule		04	Feuerwehr	
02	Kriegerdenkmal		05	Schloß	
03	Friedhof		06	Alte Schmiede	

Kriegsopfer 1. Weltkrieg

Auf dem Kriegerdenkmal, welches am Ende des Schlossparks stand, waren 48 Namen von gefallenen Männern verzeichnet. Es ist 1945 zerstört worden

Kriegsopfer 2. Weltkrieg

Aufzeichnungen wurden bisher nicht erstellt. Namentlich ist bekannt, Keil Herbert, Hilse Karl, von den Russen in Esdorf erschossen.

Gefallen:

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

<i>Bartsch Günther</i>	<i>Michaelis *</i>
<i>Bartsch Lothar</i>	<i>Majunke Heinz</i>
<i>Bauch Gerhard</i>	<i>Neugebauer *</i>
<i>Buch Rudolf</i>	<i>Neugebauer *</i>
<i>Dalibor Horst</i>	<i>Phillip Artur</i>
<i>Feige Herbert</i>	<i>Phillip Walter</i>
<i>Feiger Werner</i>	<i>Prause Alfred</i>
<i>Fleischer Gustav</i>	<i>Prause Fritz</i>
<i>Gärtner Fritz</i>	<i>Rother *</i>
<i>Hänsch Wolfgang</i>	<i>Schaar Gustav</i>
<i>Keil Herbert</i>	<i>Stolke Karl</i>
<i>Kupke Willy</i>	<i>Stolke Heinz</i>
<i>Kraft Kurt</i>	<i>Thiel August</i>
<i>Krautwurst Max</i>	<i>Zirpel Reinold</i>
<i>Leuschner Bruno.</i>	

* Vorname nicht bekannt

Opfer:

<i>Heinrich (Fräulein)</i>	<i>Lormes Josef</i>
<i>Heryog Adolf</i>	<i>Nitschke Gustav</i>
<i>Frau Hilbig</i>	<i>Phillip Karl</i>
<i>Herr Hilbig</i>	<i>Radoy Karl</i>
<i>Hilse Karl</i>	<i>Rother Heinz</i>
<i>Keil Paul</i>	<i>Schaaf Karl</i>
<i>Mutter von Keil Paul</i>	<i>Scholz Erich</i>
<i>Vater von Keil Paul</i>	<i>Scholz Auguste</i>
<i>Kleinadam Johan</i>	<i>Stebone Walter</i>
<i>Kriebel (Lehrer)</i>	<i>Walter Richard</i>
<i>Kupke Gustav</i>	<i>Wieder Johan</i>

Flucht

Anfang Januar 1945, die Ostfront rückte immer näher, sind die ersten Familien mit der Bahn in Richtung Breslau und dann auch weiter in Richtung Westen geflohen. Am 10. Januar erging die Aufforderung vom Bürgermeister Nitschke, die Vorbereitungen zur Flucht, mit dem noch zu organisierenden Treck, zu treffen. Am 15. Januar wurde entschieden, dass der Treck am 22. Januar Esdorf verlassen soll. Nach dem 15. Januar sind noch weitere Familien, mit dem Zug geflohen. Jeder musste für sich selbst entscheiden ob er flieht oder bleibt.

Es sind dann auch 23 Familien geblieben. Die Namen sind in der Namenliste mit (x) markiert

Der Treck

Am 22. Januar 1945 verließ der Treck, Wagen mit Pferden, Ochsen und Kühen bespannt, Handwagen und Schlitten, Esdorf. Ziel war Nieder und Ober- Baumgarten im Kreis Jauer. Am 25. Januar, 3 Tage nach dem der Treck Esdorf verlassen hatte, durchfuhren russische Panzer Esdorf. Die Oder sollte in Leubus (Brücke) überquert werden. Die Brücke war durch den Rückzug der Wehrmacht total überlastet. Der Treck wurde deshalb nach Maltzsch zur Fähre umgeleitet. Am 23. Januar, am späten Nachmittag, wurde der Treck übergesetzt. Nach 5 Tagen, am 27. Januar, war das Ziel erreicht. Am 16. Februar ging es weiter durch den Sudetengau über Landeshut, Liebau, Trautenau bis in den Bezirk Königgrätz, etwa 30 km in der Tschechei. Es wurde angewiesen die Tschechei noch vor Kriegsende in Richtung Bayern zu verlassen. Nur ein Teil ist dieser Anweisung gefolgt, der andere Teil ist auf derselben Route wie bei der Flucht am 7. Mai in die Heimat zurückgefahren.

Vertreibung

Nicht alle Esdorfer sind nach der Flucht wieder in die Heimat zurückgekehrt. Mit dem Einzug der ersten polnischen Bürger, etwa Ende Juni 1945 hat die Vertreibung der nicht geflüchteten und zurückgekehrten Esdorfer begonnen, sie wurde schrittweise vollzogen und mit der endgültigen Vertreibung Ende Oktober 1945 durch die polnische Verwaltung, mit dem Abtransport aller Deutschen, abgeschlossen. Ziel war die sowjetische Besatzungszone.

Schlusswort

Die Tatarengruben und der Totenberg geben Zeugnis darüber, dass es in unseren Gebiet schon viele kriegerische Auseinandersetzungen in frühester Zeit gegeben hat.

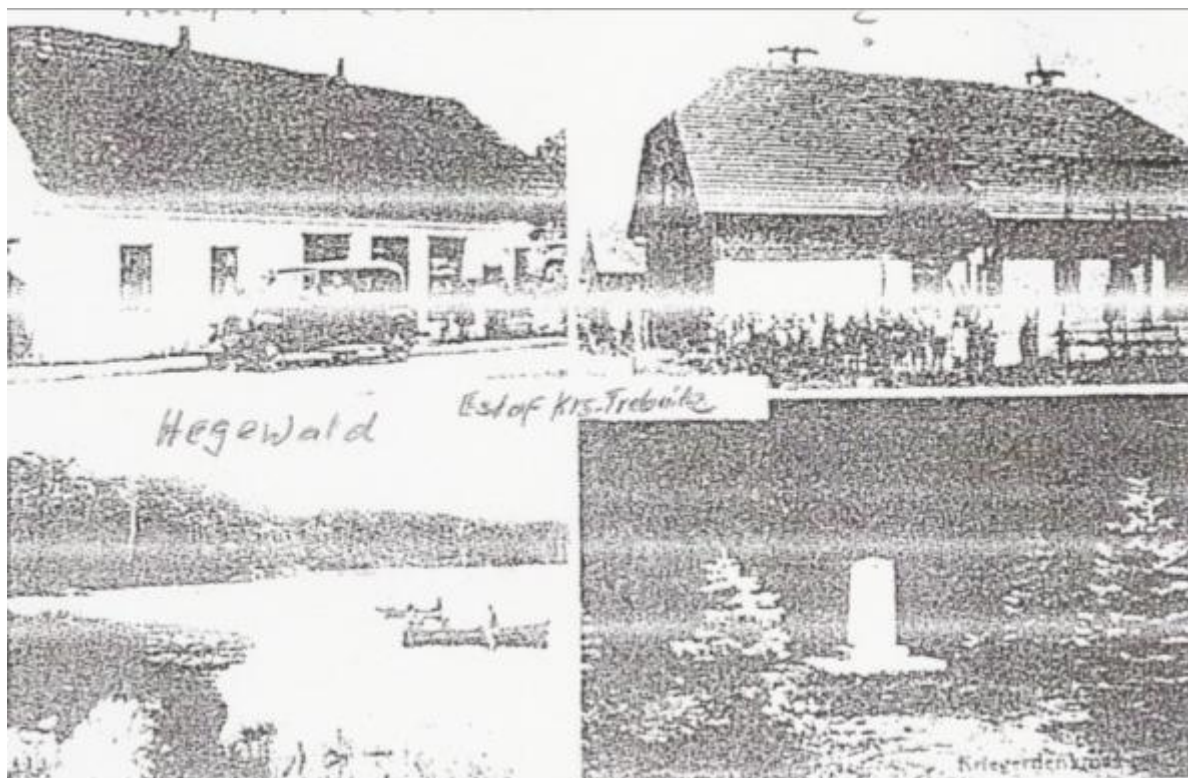
Dies ist nicht verwunderlich, da dieses Gebiet, durch die Ausläufer des Katzengebirges mit der daran anschließenden Ebene von vielen Wäldern umgebenen, dafür besonders geeignet war. Die Menschen haben dadurch schon viel Leid ertragen müssen. Auch die russischen Truppen sind 1945 durch unser Dorf gezogen und haben viel Leid und Tränen, hinterlassen. Aber eine Vertreibung in solchem Ausmaß, wie 1945, hat es noch nie gegeben.

Eine alte Ansichtskarte aus der Heimat von Esdorf, die ein aufmerksamer Heimat-Freund – Reinhold Schaller, Gellendorf – In Nürnberg zufällig in einem Antiquariat entdeckt und erstanden hat. Möglicherweise das letzte Exemplar. Unser Dorf hat sich nach der

Vertreibung sehr verändert. Das bestehende verfällt und neues entsteht. „Esdorf – gestern und heute geliebt“ Trotz der Tränen und dem Leid ist unsere Treue und Liebe zu unserer Heimat ohne Ende.

Krämerladen Schröer, Gasthaus Gießmann, Hegeteich, und Kriegerdenkmal

**DOLNY
ŚLĄSK**

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Ekspertyza wykonana w ramach realizacji Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2008 -2009, współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007 - 2013
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Sekretariat Regionalny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w województwie dolnośląskim
Wydział Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
Ul. Mazowiecka 15
50 - 411 Wrocław
Tel. 071 776 9164, 071 776 9853
Fax.071 776 9852

www.ksow.pl

www.prow.dolnyslask.pl

